

Ղուկաս Վանանդեցի

Գանձ չափոյ, կշռոյ, թւոյ եւ դրամից բոլոր աշխարհի

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Որ է գիտութիւն ամենայն տեսակ կշռոց, չափոց եւ դրամից, որով բոլոր աշխարհի վաճառականութիւնն վարի: Ժողովեալ եւ ի մի վայր հաւաքեալ աշխատութեամբ Ղուկասու՝ ապաշնորհ ջահրնկալի Վանանդեցոյ: Ծախիւք եւ ի խնդրոյ հայցման Ջուղայեցի Խաչատուրի որդի Պարոն Պետրոսին:

Տպիւք եւ հաւանութեամբ եռամեծ Վեհի Թօմայ վարդապետի եւ սրբափայլ եպիսկոպոսի Վանանդեցոյ՝ տանն Գողթնեաց: Յամի տեառն 1699, Յունուարի 16: Յամստերդամ:

ԱՌ ՀԱՅԱՋՈՒՆ ՎԱՃԱՌԱՍԷՐ ԵՂԲԱՐՄ:

Ի Գլխաւոր վաճառատեղիս, որք են յաշխարհի վերայ՝ բառքս այսոքիկ:

Թիւ, կշիռ եւ չափ այսպէս ասի հայի՝ թիւ, կշիռ, չափ: Իտալիանի՝ նո'ւմերօ, պէ'գօ, միգո'ւր: Հօլլանդիցի՝ խրթալ, վիխտ, մաթ: Թուրքի՝ սայի', թերազի', օլչի: Ֆարսի՝ շմար, միգա'ն, փէյմա'նա: Եւ զամենայն վաճառատեղեաց կշիռն, չափն եւ դրամն միըստմիոջէ գրելն՝ է' գործ իմն ծանր, դժուարին եւ անհնարին:

Բայց, ըստ կարի մերում, եւ ըստ որում ի հարազատ գրեանս եղեալ գտինք, գլետ նոցա երթալով՝ գնոյնն մեք եւս ի յօգուտ մերագնեայ վաճառասէր եղբարցոյ արձանացուցուք: Ստիպեալ մանաւանդ ի խնդրոյ Ջուղայեցի բարեպաշտ Պարոն Պետրոսին: Ուստի աղաչեմք ի վաճառասէր եղբարցոյ՝ յիշել յաղօթս ձեր զՆախնիս վերոգեցեալ Պարոն Պետրոսին, զՍահակն եւ զԹլամփաշայն, զծնօղսն իւր զԽաչատուրն եւ զՎարվառեայն, եւս՝ զՍուրբիագն, Ովանէսն, Ոսկանն եւ Սինափաշայն: Եւս զՊարոն Պետրոսն, զՅարութիւնն եւ զԹլիկն: Նաեւ զգաւակս Պետրոսին՝ զԽաչատուրն, զՄագդալիսն եւ զՎատարիսն եւ զայլ արեանառու մերձաւորսն, զհանգուցեալսն եւ զկենդանիսն, որով եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսէ՝ Յուսոյն մերոյ յաւուրն աներեկի. Ամէն:

Երանելի է' յամենայն ազգաց մարդն այն, որ միշտ եւ յամենայն ուրեք զմտաւածէ՝ եւ ի կիր արկանէ զայն բնածին եւ ամենայն կրօնից ընդունելի կանոնն:

Չորինչ քեզ լինիլ ոչ կամիս, այլոց մի' առներ.

եւ զորինչ քեզ լինիլ կամիս՝ այլոց եւս արա:

Քանզի՝ երբ զայս կանոն ընդ ամենեսեան ի գործ ածեմք, լինիմք Աստուծոյ սիրելիք եւ յամենայն մարդոց պատուելիք: Այսու կանոնաւ ի կատար ածեմք զամենայն օրէնս

ամենայն ազգաց՝ թե՛ զԱստուածայինս, թե՛ զեկեղեցականս, թե՛ թագաւորականս եւ թե՛ քաղաքականս:

Զայս ճշմարտէ նոյն ինքն ճշմարտութիւնն՝ ասելով. զամենայն, որ մի անգամ կամիջիք, թէ արասցեն ձեզ մարդիկ՝ այնպէս արարէ՛ք եւ դուք նոցա, զի այն իսկ են Օրէնք եւ Մարգարէք:

Մատթէոս. 7. 12: Ղուկաս. 6. 31:

Ա

ՅԱՂԱԳՍ ՀԻՆ ԿՇՌՈՑ, ՉԱՓՈՑ ԵՒ ԴՐԱՄԻՑ:

ԼՈՄՄՅ, ԲՆԻՈՆ, ՆԱՔԱՐԱԿԻՏ ՊՂԻՆՁ ԵՒ ԳԱՐԵՀԱՏ.

մի եւ նոյն ինչ է՛ եւ է՛ յետին մասն կշռոց:

3 լումայ մին դանկ էր:

6 դանկն մին դրհամ էր:

8 դրհամն՝ մին ունցա:

12 ունցն՝ մին ռաթլ:

7 դինարն կամ 7 դահեկանն՝ մին ունցա:

18 ունցա.

Մին մնասն Պտողոմէական էր. 144 դրհամ.

864 դանկ:

20 ունցա.

Մին մնաս Աղէկսանդրացոց կշռէր. 160 դրհամ:

12 ունցա կէս.

Մին մնաս Յունաց քաշէր. 100 դրհամ.

1800 դիրաթ:

12 ունցա.

84 դինար.

Մին ռաթլ Արաբստանու կշռէր. 96 դրհամ.

864 դանկ:

Վաթսուն դրհամն՝ մին նուկի.

12 նուկին՝ մին լիտր.

2 լիտրն՝ մին քսեստ.

50 քսեստն՝ մին մար.

72 քսեստն՝ մին արդու.

80 քսեստն՝ մին քոռ.

180 դրհամն՝ մին կապիճ.

4 կապիճըն՝ մին մոթ.

Մին քանքար կամ տաղանդ Յունաց քաշէր 60 մնաս, որ է՛ 6000 դրհամ:

Մին քանքար Սրբութեան կշռէր առ Հեբրայեցիս 100 մնաս, այսինքն՝ 1200 ունցա:
Իսկ քանքար Ժողովոյն քաշէր 50 մնաս, որ է՝ 600 ունցա:
Մին երկդրամեան կամ դիդրաքմայ էր 4 դանկ, որ է՝ 12 գրան:
Ասէն ոմանք, թէ սատեր, սիկդ, դիդրաքմայ եւ երկդրամեան՝ մի եւ նոյն կշռոյ անունն է: Այսպէս եւս՝ տաղանդ, քանքար եւ մնաս՝ մի՛ եւ նոյն է՛:

Այսքան առ այս:

Յաղագս այլ եւ այլ լտրից՝ եւ քաշից:

Ի Ֆրանկստան այլ եւ այլ լիտր կայ, որ Լիբրա եւ Փունթ ասի: Կայ լիտր, որ 12, 14 եւ 15 ունցա է՛: Մին ունցէն բաժանի յերկու լօտ, մին լօտն՝ յերկու սիսայն, մին սիսայն՝ յերկու դրիամ կամ յերկու քուինթ:

Բոլոր Իտալիոյ յերկրումն մին լիբրա ունի 12 ունցա, 24 լօտ, 48 սիսայն, 96 դրիամ, 576 դանկ, 1728 դիբրաթ, 5760 գրան:

Լիօնացիք, որք են ի Ֆրանցիայ՝ զհարեանց լիբրէն սապէս բաժանեն: Նոյնպէս որքան բժիշկ կայ ի Ֆրանկստան՝ ունին լիբրայ, որպէս Իտալացիք:

Վենետիկցիք մին լիբրէն բաժանեն ի 12 ունցա, 1728 դիբրաթ, 6912 գրան: Մին դանթարն՝ 100 լիբրայ, մին լիբրէն՝ 96 դրիամ կամ 12 ունցա, մին ունցէն՝ 9 դրիամ, որ է՛ 6 մսիսալ: Արդ՝ մին դանթարն 24 հողկայ է՛, 9600 դրիամ:

Սապէս եւ Լիվօնոյ քաշն է՛: Բայց ի Լիգորնայ ապրշմի դիտրն 21 լիբրայ է՛: Մին լիբրէն 108 դրիամ է՛: Լինի մին ապրշմի դիտրն՝ 2268 դրիամ:

Ջենուացիք մին լիբրէն 102 դրիամ բաժանեն: Մին դանթարն 25 հողկայ եւ կէս է՛: Յերկրին Ֆրանցայոյ մին լիբրէն 134 դրիամ է՛, 88 մսիսալ եւ 4 դանկ: Մին դանթարն 33 հողկայ է՛:

Փարէզ մին լիբրէն 16 ունցայ է՛, 128 գրօս, 384 ըսկրիպուլ, 9216 գրան: Բայց մին թագաւորական քաշն 94 լիբրայ եւ 3 կարտ է՛:

Ինգլիզումն մին դանթարն 100 փունթ է՛, մին փունթն՝ 144 դրիամ: Թագաւորական քաշն ունի 91 փունթ եւ կէս: Մին փունթն 96 մսղալ է՛: Մարդամու մին դանթարն կամ քուինթալն 100 փունթ է՛:

Մին փունթն 160 դրիամ է՛:

Մին փունթն 16 ունցայ է՛:

Մին ունցէն 2 լօտ է՛:

Մին ըսկիպփունթն 300 լիբրայ է՛:

Մին լէյզփունթն 15 լիբրայ է՛:

Թրաշած քահրիբարի քաշն 153 դրիամ է՛: Անթրաշ քահրիբարի քաշն 159 դրիամ է՛:

Տանձկայ քահրիբարի քաշն 150 դրիամ է՛:

Վենայ՝ որ է՛ Բէչն եւ կայսերանիստ քաղաքն, մին լիբրէն 32 լօտ է՛, 128 քուինթ, 512 պէնինգ, 12800 գրան:

Միսինայ մին դանթարն 100 ոսթլ է': Մին ոսթլն 256 դրհամ է', որ է' 170 մսխալ եւ 4 դանկ:

Մին դանթարն 64 հողկայ է', որ լինի 17066 մսխալ եւ 4 դանկ:
Միվիլեայ, որ է' մայրաքաղաք եւ մեծագանձ վաճառատեղի Հիսպանիու, երեք քուինթալ եւ երեք ոսվայ կան:

Մեծ քուինթալն 144 լիբրայ է': Սորա ոսվայն 36 լիբրայ է':
Փոքր քուինթալն 120 լիբրայ է':
Սորա ոսվայն 30 լիբրայ է':
Այլ միւս պզտիկ քուինթալն 112 լիբրայ է':
Սորա ոսվայն 28 լիբրայ է':
Լիզբոնայ, որ է' Փորթուգալի թագաւորանիստ քաղաքն, մեծ քուինթալն 128 լիբրայ է':
Սորա ոսվայն 32 լիբրայ է':
Պզտիկ քուինթալն 112 լիբրայ է': Սորա ոսվայն 28 լիբրայ է':
Մօսկօվի դիտրն փուտ է': Մին փուտն 40 ֆունթ է': Մին ֆունթն 130 դրհամ է', որ է' 86 մսղալ, 4 դանկ` Աջամստանայ մսղալաւն: Բայց Մօսկօվի մսղալաւն` 96 մսղալ է': Զի Մօսկօվի մսղալն քան զԱջամստանանն պակաս է': Նոցա մսղալն 86 գրան ու կէս է' եւ Աջամստանայ 10 դիրէթն Մօսկօվումն 11 դիրէթ է':

Ոսկւոյ եւ արծաթի քաշն ի Ֆրանկստան:

Հօլլանդայ մին մարքն 8 ունցայ է':
Մին ունցէն 20 էնգլս է', մին էնգլսն 32 սս է':
Դա'րձեալ` մին զուտ ոսկւոյ մարքն 24 դիրաթ է': Մին դիրէթն 12 գրան է':
Լինի մին մարքն 5120 սս կամ 160 էնգլս:
Հոսմայ մէկ մարքն 8 ունցայ է', մէկ ունցէն` 8 դրհամ, մէկ դրհամն 3 ըսկրի'պուլ, մէկ ըսկրիպուլն` 2 դանկ, մէկ դանկն` 3 դիրաթ, մէկ դիրաթն` 4 գրան:

Լինի Հոսմայու մէկ մարքն 4608 գրան:
Տանձկայ մէկ մարքն 8 ունցայ է', մէկ ունցէն` 32 պէ'նինգ, մէկ պէ'նինգն` 2 հէ'լր:
Լինի Տանձկու մարքն 512 հէ'լր:

Յերկրին Ֆրանցայու մէկ մարքն 8 ունց է', մէկ ունցէն 8 գրոս է', մէկ գրօսն` 3 պէ'նինգ, մէկ պէ'նինգն` 24 գրան:

Լինի Ֆրանցու մէկ մարքն 4608 գրան:
Հիսպանիայ` մէկ մարքն 8 ունցայ է', մէկ ունցէն 8 օկտա'վ է', մէկ օկտա'վն 4 մեծ գրան ու կէս է': Լինի մին մարքն Սպանիու 288 մեծ գրան:

Վենետիկն` մէկ մարքն 8 ունց է', մէկ ունցէն` 4 քուա'րտ, մէկ քուա'րտն` 36 դիրէթ, մէկ դիրաթն 4 գրան է': Լինի մէկ մարքն Վենետիկու 4608 գրան կամ 1152 դիրաթ:

Յերկրումն ֆրանկաց մին լիբրայ կամ մէկ փունթ արծաթն արժէ 150 փունթ պղինձ,

700 փունթ երկաթ,
600 փունթ արճիճ,
50 փունթ դիպակ,
120 փունթ կլայեկ:

յԱլլեմանի երկրումն մին մարք ոսկին 11 մարք արծաթ արժե:

Հիսպանեայ՝ մին մարք ոսկին՝ 10 մարք արծաթ եւ 3 թուլթ արժե:

Ի Ֆրանցեայ 1 մարք ոսկին 11 մարք արծաթ արժե:

Այսպէս է՝ եւս Ինգլթեայ:

Արդ՝ Շոլլանդու եւ Ֆիանդրու երկրի հարիւր մարքն ոսկոյ կամ արծաթի հարիւր քաշն յԱլլեմանի երկրումն քաշէ՝ 105 մարք եւ 19 բաժնէն հինգ բաժին աւելի:

Բամբերգ, Նորմբերգ, Հոսմայ եւ Վէնէտիկ քաշէ՝ 103 մարք, 1 կարտ աւել: Բէչումն եւ Մաջառումն 87 մարք քաշէ՝ Փարեզ՝ 112 մարք, Հիսպանիայ՝ 107 մարք, Ըստամպոլ, Հոռմաստան, Նարսինգայ եւ Նոր Հիսպանիայ՝ 87 մարք:

Եւ հարիւր Անվերսու փունթն

Մարդամ է՝ 95 փունթ:

Անքոնայ՝ 143:

Կրակով՝ 118:

Կալիս՝ 106:

Տանձկայ՝ 120:

Դանիմարք՝ 104:

Ֆրանկֆորտ՝ 92:

Ֆլորէնցայ՝ 143:

Ջէնուայ՝ 245:

Համբուրգ՝ 97:

Լոնդրայ՝ 104:

Լիպսիկ՝ 100:

Լիզբօնայ՝ 102:

Մարսիլիայ՝ 117:

Մսինայ՝ 155:

Նուրբմբերգ՝ 92:

Նապոլի՝ 147:

Օրան՝ 102:

Փարեզ՝ 95:

Ռիզայ՝ 111:

Ռեվլայ՝ 97:

Սիվիլեայ՝ 102:

Շուէթն՝ 97:

Վէնէտիկ մեծ կշիռ՝ 98 եւ պզտիկ քաշն՝ 56:

Վէնայ, որ է՝ Բէչն՝ 83:

Այսքան բաւեցի:

Հնդուստան լեղակի լիտրն աքբարի դիտր է՝

Մէկ աքբարի դիտրն 40 սէր է': Մէկ սէրն 30 փէսաբար է': Մէկ փէսաբար 4 մսխալ ու կէս է': Լինի մէկ աքբարի դիտրն 5400 մսխալ:

Էգրայ` քահրիբարի եւ մարջանի քաշն 14 փէսաբար է', որ է' 63 մսղալ:

Մշկի քաշն 16 փէսաբար է', այսինքն 72 մսղալ:

Ղրմզին եւ զաֆրանի քաշն սէր է':

Մին սէրն 40 փէսաբար է' եւ 1 քաշին 2 փէսաբար դարայ կառնուն, որ հսարջայ 42 փէսաբարի քաշն է', որ է' 189 մսխալ:

Մին փաքաղիտրն 40 փաքասէր է':

1 փաքասէրն 40 փէսաբար է':

1 քաչաղիտրն 20 փաքասէր է':

1 քաչաղիտրն 3600 մսղալ է':

1 փաքաղիտրն 7200 մսղալ է':

Այլ միւս քաշ կայ Հնդուստան, որ Թօլայ ասի, որ է' երկու մսղալ ու կէս եւ եօթն դրան:

Ի Բանդարի Սուրաթն մարգարտի քաշն ռաթին է', կամ թանկ, որ 11 ռաթինն 10 դիրաթ է':

Քահրիբարի, մշկի եւ մերջանի քաշն 18 փէսաբար է', որ լինի 81 մսղալ:

Ղրմզի եւ զաֆրանի քաշն 40 փէսաբար է', որ լինի 180 մսղալ` որ է' մէկ փաքասէր:

Հէյարաբադ մէկ սէրն 60 մսղալ է':

Ալմագի քաշին մանջանի ասի: Մին մանջանին 1 դիրէթ կէս է', որ է' 6 գրան:

Մանջանուն կէսն փայ է':

Փայուն կէսն փարզ է':

Փարզուն կէսն վիսայ է':

Փէգուայ երկրի քաշն ասի վէս:

1 վէսէն 100 թիքալ է':

1 թիքալն 3 մսղալ է':

Բուրթանդայ քաշի անունն է' լանգ: 1 լանգն 10 մսղալ է', որ 1 գաթուրի ասի:

1 մսղալն 5 ֆուն է':

1 ֆունն 19 գրան է':

Բուրթանդայ 10 մսղալն Աջամստանայ 8 մսղալ է':

Աստ մշկի քաշն 16 փէսաբար է', այսինքն` 72 մսղալ:

Զիրբադայ քաշին փիքուլ ասի, մին փիքուլն 100 քաթի է', մին քաթին 120 մսղալ է', որ է' 180 դրհամ:

10 քաթին մէկ շահի դիտր է':

3 փիքուլն 1 բարայ է', որ է' 30 շահի դիտր, 10 Սուրաթի դիտր:

5 դիտր փաքայ` է' 1 դիտր Շահիջհանի:

Մանիլու եւ իւր կղզեաց ոսկւոյ եւ արծաթի քաշն դայէլ է':

1 դայէլն 7 մսղալ է', որ լինի 10 դրհամ կէս:

Աջամստան շահի դիտրն 1200 մսղալ է', որ է' 1800 դրհամ:

Քօհնաղիտրն 3 չհարէք շահի է', որ է' 900 մսղալ, 1350 դրհամ:

Թարվիզի դիտրն 600 մսղալ է', 900 դրհամ:

Լեղակի մին քալլէն 7 շահի դիտր է', այսինքն 8400 մսղալ:

Մշկի դիտրն 187 դրհամ կէս է', այսինքն` 125 մսղալ:
Մին մսղալն մին դրհամ կէս է', 6 դանկ է', 24 դիրէթ է', 96 գրան է':

Մին դրհամն 4 դանկ է', 16 դիրէթ, 64 գրան:
Մին դիրէթն 4 գրան է', կամ 4 ցորեան:
Մին գրանն մին ցորենոյ տեղ է':
Գիլանայ ապրշմի մին փանջէն 100 մսղալ է': 12 փանջէն` մին շահի դիտր է':
Ըռէշտու քաշն դրհամ է', մին դրհամն 6 մսղալ է' եւ 200 դրհամն մին շահի դիտր է':
Լահիջանու մին դրհամն 2 մսղալ է' եւ 600 դրհամն 1 շահի դիտր է':
Երեւանայ եւ Նախչուանայ տանն 1 նուկին 133 մսղալ եւ 2 դանկ է', որ լինի 200 դրհամ:

1 շաղէն 100 մսղալ է'. այսինքն 150 դրհամ:
Մին ըստիլն 33 մսղալ եւ 2 դանկ է, որ լինի 50 դրհամ:
Հոռմացտանն մին հողկէն 400 դրհամ է', այսինքն` 266 մսղալ եւ 4 դանկ:
1 դանթարն 100 լիտր է', լիտրն 180 դրհամ է'. այսինքն` 120 մսղալ: Ղանթարն 7 դիտր կէս հոնթկարի է', որ է' 1800 դրհամ, 12000 մսղալ, 45 հողկայ:

Հոնթկարի դիտրն 6 հողկայ է', որ է' 2400 դրհամ:
Ապրշմի դիտրն հոնթկարի է':
Արծաթի քաշն 150 դրհամ է':
Զաֆրանի քաշն 140 դրհամ է':
Թրաշ մէրջամին եւ դուրս արծաթի քաշն 100 դրհամ է':
Թրիաքի քաշն 250 դրհամ է':
Թֆտիկի քաշն 2 հողկայ է'. այսինքն` 800 դրհամ:
Դանայ մագտաքու մին սանդուղն 80 հողկայ է':
Կայ այլ միւս դանթար, որ 45 հողկայ է', այսինքն` 100 լիտր, 7 դիտր կէս հոնթկարի, 18000 դրհամ:

Բաղդադ մին վաղիէն 50 մսղալ է', որ է' 75 դրհամ:
Բասրայ 1 դիտր կայ, որ սեֆի դիտր ասի:
1 սեֆի դիտրն 24 վաղիայ է':
1 վաղիէն 334 մսղալ, 2 դանկ է'. այսինքն` 500 դրհամ:
Ուրեմն սեֆի դիտրն 8000 մսղալ է', որ լինի 12000 դրհամ:
Կայ այլ միւս դիտր, որ ատթարի ասի:
1 ատթարի դիտրն 24 վաղիայ է':
1 ատթարի վաղիէն 108 մսղալ է', որ լինի 162 դրհամ:
1 ատթարի դիտրն 2592 մսղալ է', որ լինի 3888 դրհամ:
1 լեղակի քալէն 10 դիտր կէս շահի է':
1 քալէն 117 վաղիայ է':
1 վաղիէն 07 մսղալ, 66 գրան կէս է': Ուրեմն մին քալէն 2600 մսղալ է', որ լինի 18900 դրհամ:

Մշկի դիտրն 125 մսղալ է', 187 դրհամ ու կէս է':
Ղուրս արծաթի քաշն 100 մսղալ է', 150 դրհամ:
Հալապի 1 ռաթլն 480 մսղալ է', 720 դրհամ:

1 լեղակի քալլեն 26 ռաթլ է' եւ 1 ռուբ, որ կանէ 12600 մսղալ, 18900 դրհամ:
1 հալապի դիտրն 720 դրհամ է', 12 նուկի է': 1 նուկին 60 դրհամ է':
Ղուրս արծաթի քաշն 66 մսղալ եւ 4 դանկ է', որ լինի 100 դրհամ:
Իզմիրն 1 քալլեն 10 դիտր կէս շահի է', որ է' 47 հողկայ:

Յաղագս զանազան Ազգաց դրամից:

Հօլլանդու եւ Ֆիանդրու երկրումն 1 ֆլա'մշ փունթն 20 շէ'լինգ է' եւ 1 փունթ գրօտն 6 գուլդն է': 1 շէ'լինգն 12 գրօտ է': 1 գրօտն 8 պէ'նինգ է' կամ 12 մէ'յտ:

Հօլլանդայ 1 դուկատն 63 ըստակ է', որ ըստօ'յվր ասի:

1 ռէքսդալդրն 50 ըստակ է':
1 կրօնն 40 ըստակ է':
1 դալդրն 30 ըստակ է':
1 դօվտ գուլդն 28 ըստակ է':
1 գուլդն 20 ըստակ է':
1 ըսկէլինն 6 ըստակ է':
1 ռէալն 3 ըստակ կէս է':
1 ըստօ'յվր 2 ըստակ կէս է':
1 ըստօ'յվր կամ 1 ըստակն 8 դօյտ է' կամ 16 պէ'նինգ:
1 բլանկն 6 դօ'յտ է':
1 բրասպէնինգ` 10 դօ'յտ է':
1 գրօտն 4 դօ'յտ է':
1 օրքի' 2 դօ'յտ է':
1 դօյտն 2 պէ'նինգ է':
Դա'րձեալ ի Լօնդրայ 1 փունթ ըստերլին 20 շէ'լինգ է':
1 շէ'լինգն 12 պէ'նինգ է':
1 պէ'նինգն 8 ֆրդին է':
Ի Տրանկֆօրտ 60 կրէ'յցր 1 գուլդն է':
1 փունթն 20 շէ'լինգ է':
1 շէ'լինգն` 12 հէ'լր:
Ի Բէչն` 1 գուլդն` 8 շէ'լինգ:
1 շէ'լինգն` 30 պէ'նինգ:
1 պէ'նինգն` 2 հէ'լր:
1 մարչիլն` 8 շէ'լինգ:
1 դուկատն` 12 շէ'լինգ:
Ի Մաջաոն 1 մարչիլն 7 շէ'լինգ եւ 7 գրօտ է':
1 դուկատն` 10 շէ'լինգ:
1 շէ'լինգն` 30 գրօտ:
1 ֆլօրինն` 20 շէ'լինգ:
1 շէ'լինգն` 12 հէ'լր:
Կայ այլ միւս ֆլօրին, որ 100 գրօտ է':
1 գրօտն` 2 հէ'լր:
Ի Համբօրգ 1 մարչիլն 33 շէ'լինգ է':
1 շէ'լինգն` 3 վիթպէ'նինգ:
1 մարքն` 16 շէ'լինգ:

1 շէլինգն` 12 գրօս:

Ի Շուէթն մին մարջիլն 3 կլիպպինգ ու կէս է', 7 հին մարք է', 9 նոր մարք է':

Ի Դանիմարքն մին մարջիլն 32 գրօս է' կամ 60 շէլինգ:

Միւս դալդր կայ` որ 48 շէլինգ:

Ի Տանձկայ մին մարջիլն 35 գրօս է', 1 գրօսն` 3 շէլինգ կամ 18 պէնինգ:

1 Լէհի գուլդն 30 գրօս է':

1 մեծ մարքն 20 գրօս է' կամ 60 շէլինգ:

1 պզտիկ մարքն 15 գրօս է':

Ի Հոսմ քաղաքի 5 քուատրինն մին բայեօք է':

Տասն բայեօքն 1 ջուլի է':

Տասն ջուլին մին ըսկուդ է':

Վէնէտիկումն 2 սօլդին մին դազէթայ է':

Քսան սօլդին մին լիրայ է': 24 դրուշէթն մին դուկատ է': 6 լիրէն եւ 4 սօլդին մին

դուկատ է': 8 լիրէն մին մարջիլ է': 9 լիրայ եւ 6 սօլդի մին դուկատուն է': 10 լիրէն

մին ըսկուտ է':

Նապօլի 12 կավա'լլի մին գրան է': Տասն գրանն մին կարլին է': Տասն կարլինն մին դուկատ է', երկու կարլինն մին դա'րօ է', 9 դարին մին դուկատ է', 11 դարին մին մարջիլ է':

Հիսպանիայ 2 մարավիդին մին չավ է': 2 չավն մին քուարտ է': 16 քուարտն 1 ռիալ դի փլատայ է', որ է' կէս ռուբ, 8 ռիալ դի փլատան մին մարջիլ է': 11 ռիալն մին դուկատ է':

Փօրթուգալլումն` ռէյզով կու խօսին, ինչպէս շահի երկրումն` դեանով: Այսպէս. մին վինտէն քսան ռէյզ է' կամ 20 դիան, որ է' մին բիստի: Հարիւր ռէյզն 1 թէստօն է', որ է' 100 դիան: 400 ռէյզն 1 կրուսադ է, որ է' 400 դիան: 1 միլռէյզն մին հազար դիան է':

Ի Ֆրանցայ` 12 մանդուրն` մին ըստակ:

20 ըստակն 1 ֆրանկ է':

3 ֆրանկն 1 մարջիլ է':

1 դուկատն 36 գրօս է':

1 թէստօնն 6 գրօս է':

Հնդուստան մին ռուփին 32 փաքափէսայ է':

1 փէսէն 4 չդամ է':

1 չդամն 2 դմբրի է':

1 դմբրին 8 օրօջ է':

Ուրեմն` մին փաքափէսէն 64 օրօջ է':

Շարինովումն 1 թիքալն, որ 1 ռուփա քաշ է` 8 միամ է':

10 թիքալն 1 թունայ է':

100 թունէն 1 քաթի է':

Բասրայ մին մարջիլն 3 աբասի է':

1 աբասին` 11 դայնիմ:

2 դայնիմն` 1 Բասրայի շահի:

1 դայնիմն` 2 փարայ կէս:

1 փարէն` 2 աղչայ:

1 աղջեն` 8 ֆլուս:
Այլ միւս արասի կայ Բասրայի, որ 1 արասին 2 դայնիմ եւ 27 ֆլուս է':
1 լառին 3 դայնիմ եւ 13 ֆլուս է':
1 դայնիմն` 40 ֆլուս:
1 արասին` 440 ֆլուս:
Բաղդաստ մին մարչիլն 8 բաղդաստի է':
1 բաղդաստին 4 բիստի, կամ 80 դիան է':
1 մարչիլն 640 դիան է':
Հռոմացտան 15 մարչիլն 1 թուման է':
3 զօլթէն 2 ասլանլու է':
Ասլանլուն 110 ըստակ է', 3 թուլթ, 4 ռուբ, 6 թնկըր, 10 թիմին:
Շահի երկրումն 1 դագբէգին 5 դիան է':
1 փարէն` 10 դիան:
1 բիստին` 20 դիան:
1 շահին 50 դիան:
1 արասին` 200 դիան, 9 դանկ կէս արծաթ է':
1 թումանն 10000 դիան է':
Մօսկօվումն 1 սօմն 100 կօպէկ կամ նօղրաթ է': 1 կօպէկն 2 դիրէթ արծաթ է' եւ է' 10 դիան: 100 կօպէկն 1000 դիան է':

Գին եւ Քաշ Ոսկւոց:

Մին թամամ ոսկին 4 դանկ կէս է', 18 դիրէթ, 72 գրան:
Տքինն 1600 դինար է':
Ունգրուզն` 1500 դինար:
Շարիֆին` 1400 դինար:
Արծաթի մսղալն 1 դրամ կէս է', 6 դանկ, 24 դիրէթ, 96 գրան:
Ղուրս արծաթի քաշն 66 մսղալ եւ 4 դանկ է կամ 100 դրիամ:
1 սաղ մարչիլն 9 դրիամ է', կա'մ 5 մսղալ եւ 84 գրան է', կա'մ թէ 1 ունց է':
100 ոսկւոյ քաշն 75 մսղալ է':
100 մարչլի քաշն 600 մսղալ է':

Յաղագս զանազան Չափոց եւ Թւոց.

1 գազն 16 բահր է':
1 բահրն 2 գիրահ կամ գրէհ է': Դիվանի մին ջրիբն 1067 գազ եւ 75 տուկրայ է':
1 ջրիբն 10 դաֆիս է':
1 դաֆիսն 106 գազ եւ 75 տուկրայ է' Հէյգազի: (°°°°)
100 տուկրէն 1 գազ է':
1 ջրիբն 40 նէ երկայն եւ 1 նէ լայն:
1 նէն 5 գազ եւ 1 դանկ է' գազին:
6 դանկն 1 գազ է':
6 նէ եւ 2 դանկ նէի երկայնութիւնն, 6 նէ եւ 2 դանկ նէի լայնութիւնն է' 1 շահի ջրիբ:

1 շահի գազն 1 հալապի կէս է՝ կամ 10 գրեհ, եւ 3 փայ շահի գազիցն 1 հալապի գազ է՝:

Ի Ֆրանկստան 1 գազն 4 կարտ ունի եւ ամէն կարտ 4 փայ է՝:

Այս լուսանցի խազն Անվերսու գազի 1 կարտի կէսն է՝:

Այս վերոյգրեալ Անվերսու 100 թամամ գազն ի նոյն Անվերս քաղաքումն 98 գազ եւ 1 թուլթ այ՝ ապրիշումեղինաց գազովն:

Ի Մարդամ 101 գազ եւ 1 կարտ այ:

4 Անվերսու գազն՝ Լոնդրա 3 գազ այ:

100 անվերսուն՝ 104 այ Նուրբմբերգ:

Վեց անվ. Միվիլեայ 5 գազ այ: 100 անվ. ի Լիզբոն 103 գազ այ, ի Բէչն՝ 96: ի Փարիզ՝ 59 եւ 1 կարտ, ի Մարչիլեայ՝ 36 ապրիշումեղինաց եւ 33 կէս այլ ճոթեղինաց, ի Ջէնուայ՝ 60:

Համբօրգ՝ 112 գազ եւ կէս, Տանձկայ՝ 122, Նարվայ՝ 125 արշուն, Կօլօնիայ՝ 120, ի Լոնդրայ՝ 60 գազ, եւս՝ 75, 49, 61: Ի Միվիլեայ՝ 83 վարայ եւ 1 թուլթ, ի Լիզբոն՝ 62 վարայ, ի Վէնէտիկ՝ 101 բրաչ եւ 2 թուլթ, ի Հնով՝ 33 կանայ, Ղըպրուզ՝ 124 գազ, Բուրսայ՝ 114, Ըստամպօլ՝ 113, Հալապ՝ 108:

Մին քուռին 20 դանայ այ:

Երկու թալինն 1 ջոռ այ:

Մին հայելոյ դուրին 60 դանայ է՝: Մին ջղջղի սանդուղն 12 թուլթ կէս այ: Մին թուլթն 3 դուզին է՝:

1 դուզինն 12 դանայ այ:

1 գրդլվի մացէն 40 պատ է՝:

1 ոճմն 500 է՝, մին քիսան 500 մարչիլ է՝ կամ 30 թուման, 1 չօքրէն՝ 8 հատ:

Գիտեա՛ եւս՝ էլ, վարա, բրաչա, կաննա, արշին, գազ՝ մի եւ նոյն խօսք է՝:

Բ

Պատմութիւն եւ խօսք Վաճառականութեան

Ի Հնդուստան ինչ խրիդ որ լինի՝ հարիւրին երեք ու կէս ուշուրն այ, իւր քուլլի խարջովն՝ հարիւրին հինգ դուս կելնի:

Ինչ ճոթ, որ հակի տակի կապած լինի՝ քուռով կու ծախվի: Ճոթի քուռին 20 հատ է՝, ամա հայելուն, գրդլուին, քրիստալլին, արճըճով ուլունքի քուռին 21 է՝:

Ինչ ճոթ, որ հակի տակի կապած չըլինի՝ թօփով կու ծախվի:

Թալաթինն կամ բուլղարն ջոռով կու խօսին՝ 2 հատն 1 ջոռ է՝:

Լեղակի քաշն աքբարի դիտրն է՝, Բանդարի Սուրաթի ֆուրգումն նաղդից՝ որ է ոսկի եւ արծաթ, հարիւրին 2 ուշուրն է՝: Իսկ այլ մնացեալ ապրանացն դալալն գին կանէ, հազարին 36 ուշուր յինք կառուն: Այսպիսի ապրանքն են՝ դրմըզն, զաֆրանն, հայելին, լօնդրէն, լօնդրին, զարբաֆն, չարգազին, նազլուղարն, քրիստալն, արճըճով ուլունքն, սուլէյմանին, սելլանն, թիմաջն, բուլղարն, գիստորն, տօրունն, զոնէխն, գինին, քացախն, գուլարն եւ այլ սաղաթ ապրանք՝ բրդեղէն, բամբակեղէն եւ

ապրիշումեղէն: Բայց մերջանին, քահրիբարին, մարգարտին, գրդվին եւ այլ դախիլի ջավահիր գին կանեն` հազարին կէս յինք կառուն: Մարչիլի ծախսն այսպիսեալ լինի. երբ որ հջուբի լինի` 100 լաքոի մարչիլն, այսինքն մշկէթն, 214 ռուփի այ: 100 ֆլորի մարչիլն` այսինքն սվիլէն, 211 ռուփի այ: Երբ կիսվակիսու լինի` 100 լաքոի եւ ֆլորի մարչիլն 212 կէս ռուփի այ: Ղարադրուշն, դիրաքլուն, քաղիթըրթանն` էստունց հարիրումն կէս մաղալ աւելի կու ձգեն քաշումն, որ հարիրն 25 ռուփի այ: Փուլիէն, որ վազանդին ասի, հարիրն` 213 ռուփի: Դաքնիէն, այսինքն փրվէջն` հարիրին 201 ռուփի: Երբ հջուբի չլնի, որ լինի թանկասալին խարջն, լաքոին` հարիրն 220 ռուփի, 1 փայ: 100 ֆլորին` 218 ռուփի, 1 փայ: Կիսվակիսուն` լաքոին եւ ֆլորին, հարիրն` 218 ռուփի, 3 փայ: Ղարադրուշն` հարիրումն 5 մաղալ աւել կու ձգեն, որ հարիրն` 221 ռուփի, 1 փայ: Պրվէջն` հարիրն` 207 ռուփի, 1 փայ: Թիմինին հարիր մարչլաքաշն` երկու հարիր տասն եւ հինգ ռուփի, 1 փայ: Հին աբասին` 1 թումանն 30 ռուփի: Նոր աբասու 1 թումանն` 28 ռուփի:

Գուջրաթի, Օվրանգապատայ եւ Շագառի առուծախսն ողջ Սուրաթին պէս այ: Երբ գնաս Հէղարաբադ` դերագ ավագն, ամէն առուծախսն Սուրաթին պէս այ: Մա փողն յուն էլ կու խօսին եւ ռուփի էլ կու խօսին: Մին բաբաթ յուն կայ` ոսկի է', գինն` 5 ռուփի. անունն կայ, ինքն չկայ: Կայ այլ բաբաթ յուն, որ ոսկի է', անունն էլ, ինքն էլ կայ: Գինն է' 3 ռուփի կէս: Յունի կէսն փառթավ է', փառթավի կէսն փայայ է', փայու կէսն չվիլ է', չվիլի կէսն դըգուլ է', դգուլի կէսն բիար է', բիարի կէսն վիսայ է', վիսու կէսն բադամ է':

Փէգու, Եավա եւ իւրեանց երկրների ալիշվերիշի փողն անսքայ ոսկի կամ արծաթ է': Զիրբադ եւ իւր կողմի երկիրն` Քօջին` ուստի հիլն եւ բիբարն, Սէլան` ուր դարչինն, Մալաղայ, Ջաքաթրայ` ուր դօռաբի բիբար, Թուռնաստի` ուստի մեխակն, Ամբուն` ուր ջավգն, Մուքասարն եւ այլ Հօլլանդիգի ներքոյ եղեալ քաղաքանուց քաշն փիքուլ այ: Փողն Մարդամայ նման է': Թիմօռ, Սլիօռ` ուր ձերմակ սանդալն է', Մանիլայ եւ իւր ադանների քաշն Զիրբադայ եւ Ջաքաթրայ պէս է':

Լաւ սանդալի քաշն մին փիքուլ է', մին փիքուլաքաշի գինն է' 40 մարչիլ: Օրթա սանդալի քաշն 3 փիքուլ է', երեք փիքուլաքաշի գինն է' 40 մարչիլ: Յետին սանդալի քաշն 5 փիքուլ այ, հինգ փիքուլաքաշի գինն է' 4 մարչիլ: Որ գերմակահասար 9 փիքուլ այ, ամա 3 սաղ փիքուլի գին կտան, 3 հետ 4, 120 մարչիլ է':

Մանիլու երկրումն կայ անչափ բրինձ, շաքար, բադամ, քուքուրդ, սանդալուզ, որ դամարել կասեն, լաւ թթուն, մեղրեմոմ, զբէթ, քաչ կրիայ` այսինքն կուրիայի քամակն, նավի մասալայ, բայց ցորեանն Հնդուստանայ կու գ այ: Սոցա փողն ողջ սվիլայ մարչիլ է', մին մարչիլն 96 բառէլ է', որ է' արծաթ: Մին բառէլն 6 պղինձ է' եւ մին մարչիլն 576 պղինձ է':

Շարինովումն կայ շատ ոսկի, յուղ, արճիճ, կլայեկ, երկաթ, բրինձ, սանդալուզ, ազարան, նավի մասալայ. ցորեան չկայ:

Ի Մաշկատն` ուստի խունկ ելնէ, դիտրն է' թարվիգի, փողն` շահի:

Ի Բանդարաբասն եւ յայլ շահի բանդարումն դալալն ապրանաց գին կանէ, թումանին` հազար դիան ուշուրն այ, 350 դիան խուրուջն այ, 122 դիան ռուսումն է':

50 դիան նվիսանդի է՝ որ քուլլի խարջն ֆի թումանին 1522 դիան դուրս կելնի: Շահի երկրումն ապրանաց գինն դիանով խօսին, քաշելի իքմինն՝ դտրով կամ մաղալով խօսին, լեղակն՝ քալլով: Ով արծաթ կամ արասի կամենայ Հնդուստան տանել՝ հարիւրին հինգ խարջ կու տայ: Թէ կամենայ ոսկի տանել, ցքին, ունգոուզ կամ շարիֆի՝ ոսկեզուխ 57 դիան կէս խարջ կելնէ:

Գիլանայ, Գասկարայ եւ Քէսմու ապրիշումի քաշն փանջայ է՝: Ըռէշտու քաշն դրամ է՝, նոյնպէս՝ Լահիջան եւ Լաշտարնշան: Բայց Երեւան, Թարվէզ եւ այլ ուրեք՝ քաշն է՝ շադայ, նուկի եւ ըստիլ:

Մօսկօվի ալիշվերիշի փողն արծաթ է՝, որ սօմ ասի: 1 ունկոուզ ոսկին 110, 120 կօպէք այ: 1 թօքմայ մարչիլն 55, 60 կօպէք այ՝ գահ ավել, գահ պակաս: Ինչ դաբայ հաստ իքմին կայ՝ ողջ փութով կու խօսին եւ ինչ բարակ իքմին կայ՝ ֆունթով խօսին:

Այսինչ Մօսկօվումն խարջ է՝. ճարմակ եւ կանանչ թիմաջ դայմախանի, լաքաուտի, լահին, չաշմիբլբուլ՝ դրամանի, աժանագին փաչուրի, որ է՝ փալանգ փուշ, Քաշանայ ռաստա դարային, գուլինարն, Գիլանայ լաքիդարային, Թարվիզու կարմիր, աբի եւ նիմոանգ թիմաջն, եփած թելն, Շամախու ներկած թելն՝ ալ, ճարմակ, դեղին, աբի եւ կանանչ:

Մօսկօվէն այս ինչ բահամ կու գայ. սամուր, որ 20 ջուխտն մին դօնլուդ այ. սեւ ադուէս, գօջան, անջաֆ, թալաթին, որ է բուլղարն թալխ, ձկան կեռիք դունդուզարայ, ժիպակ: Ամա էստունց գինն դարար չունի:

Ով ուզէ ապրիշում տանել Մօսկօվն, ի Հաշտարխան կու կշռեն՝ 1 փութին մին թուման՝ 6000 դիան կու հսարեն: 1000 դիանին 50 դիան գօմրուկ կառուն: 1 փութի փողի ջամն լինի 800 դիան:

Հաշթարխանու մինչեւ ի Մօսկօվն մին փուտին 1000 դիան քիրայ կառուն: Ինչ ապրիշում որ լինի՝ 1000 փութին 10 փուտ զախիրային քիրայ չկայ, եւ 1 հակին 10 գրվաքա ջուլուչուան դուրս կու ձգեն, մնացեալն խարջ կու տայ:

Թէ կամենաս Հաշթարխան ապրիշում ծախել՝ 1000 դիանին 45 դիան գօմրուկ է՝: Մօսկօվումն քնար ապրիշումն մին փուտն 3 թուման 6000 դիան կու հսարեն: 1000 դիանին 50 դիան գօմրուկ առնուն: Մին փուտ շարբաֆին՝ 4 թուման կու հսարեն մին փութի ջամն, որ գօմրուկ առնուն 1500 դիան: Մօսկօվու մինչեւ յԱրխանցկայ՝ մին փութին 300 դիան քիրայ առնուն:

Այս ապրիշումի գօմրուկն թէ փող ունիս՝ փող կու տաս, թէ չէ՝ քսանէն մին ապրանք կու տաս: Երբ դառնաս ի Մարդամու՝ թէ դուրս ոսկի, արծաթ ունիս՝ արծաթի մին ֆունթն 14 մարչիլ կու հսարեն: Մարչիլն՝ 15 դիան գօմրուկ: Ղուրս ոսկու մին ոսկին 1000 դիան հսարեն՝ 30 դիան գօմրուկ, նոյնպէս եւ այլ ոսկին:

Երբ Մարդամու չուխայ բերես՝ գազն 1000 դիան կամ 1200 դիան կու հսարեն: Լայնաքնարն թէ Մօսկօվումն ծախես՝ հարիւրին 5 կառնուն, թէ տանես որիշ տեղ ծախելոյ՝ եօթանասնին 7 կառնուն:

Մարդամու թէ գնաս Արխանցկայ, Նովոօբորո, Ըսօլէնցկայ, որ գնաս ի Մօսկօվն, այս 3 տեղեացս գօմրուկ չես տալ, ամա մին փութին 500 դիան քիրա կառնուն մինչեւ ի Մօսկօվն: Սապէս. Մօսկօվէն չորի Հաշթարիսան, էլ գօմրուկ չկայ, միայն նավի քիրայ կուտաս չորի Նիագօվայ՝ որպէս Մօսկօվի թագաւորի հրաման է՝ եղած:

Մօսկօվու գրվաքն 130 դրիսան ու կէս է՝, 86 մեր մսղալն: Մին փուտն 40 գրվաք է՝, 5200 դրիսան, 3466 մսղալ է՝:

Ի Բասրայ առ ու ծախսի փողն մարչիլ է՝: Ճոթեղէնն քուռով կու խօսին, մուշկն՝ դտրով, դուրս ոսկին՝ մսղալով, դուրս արծաթն՝ քաշով եւ ամբրան է՝ բօլ:

Բաղդաստու առ ու ծախսն Բասրու նման է՝. ապրիշումն շահի դտրով կու ծախվի, աղբմըզն քահրիբարն հօղկայով կու ծախվի:

Հալապ՝ ճոթն քուռով կու ծախվի, մուշկն՝ դտրով, ապրիշումն՝ հալապի դտրով: 2 փալանգ լօնդրէն մին փաստաւ է՝: Լօնդրին, սայեայ չուխէն, աղբաղն, զարբաֆն, ատլասն, խառէն՝ դօնլուղով էլ, գագով էլ կու խօսին: Ըստամպօլ եւ Իզմիր եւ այլ Հոռմացտան քաղաքանումն մշկի քաշն դիտր է՝, լեղակի ծախսն քալլայ է՝: Այլ ապրանաց քաշն դանթար եւ հօղկայ է՝՝ ինչպէս ապրիշում, բուրդ, բամբակ, մանած, սօֆ, մուխիար, մոմ եւ այլ սոցին նման:

Շարբաֆին, քէթխուդափասանդն, խարվարին եւ քնար շարբաֆին՝ դտրին 20 դրիսան դարայ ունի: Քնար ապրիշումն՝ դրտրին 40 դրիսան դարայ ունի:

Ամենայն ապրիշումի գինն սվիլայ մարչիլ է՝: Այլ ապրանաց գինն ասլանլու մարչիլ այ:

Եւ Ֆրանկստանայ եկած զարբաֆն, ատլասն եւ խառէն՝ 100 բրաչէն Հոռմացտան 86 հալապի դուս կուգայ եւ 150 հալապին 100 գագ շահի է՝: Եւ լօնդրին 109 կանէն, Թարվէզ 100 գագ շահի այ:

Զաֆրանի, թրաշ մարջանին, դուրս արծաթին եւ թրիաքին քաշն դրիսան է՝:

Ամա քահրիբարին՝ փանջայ մ(ա)րջանին, դրմզին, լեղակին, քրիստալին, արճրճով ուլունքին, բիբարին, մեխաքին, դարչինին, զանջաֆիլին, ջավզին, մահմուդին, սինամաքուն, սամդին, վշին, դասնուն, ըռավանդին, դրամանուն, լաջվարդին եւ սոցին նմանեաց քաշն է հօղկայ:

Ղանթարով կու ծախվի բալմոմն, բուրդն, բամբակն, բամբակէ մանածն, գիտորն, լուղն, արճիճն, կլայեկն, չալիկն, բաղամն եւ այլ այսպիսի ապրանք: Սոցա դանթարն 45 հօղկայ է՝: Հայելին դուրսով կու ծախվի, գրդլուն՝ մացով, ջղջղէն՝ սանդղով: Լօնդրին, լօնդրէն շալն, փարփաթեանն, սուֆն եւ մուխիարն՝ թօփով էլ, դօնլուղով էլ կու ծախվի:

Լիգօրնայ քաղաքումն ճոթն խարջ այ փոքր՝ թաղայ թաղայ կու ծախվի. այսպէս՝ մուխիարն եւ սօֆն: Ապրիշումն դրտրով կու ծախվի՝ հարիւրին 4 դարայ յինք կառնուն: Ալիշվէրիշի փողն ջուլի այ: 9 ջուլին մին կօռէնթ մարչիլ է՝, որ է՝ 72 գրացի: Հարիւր դիտր ապրիշումին 2 նագարաթանայ կառուն. հակին մին մարչիլ դօղանի, դտրին կէս մարչիլ՝ նօվլ յինք կառուն: Մին կօռէնթ մարչիլն 69 գրացի է՝,

վախտի գետրայ՝ հարիւրին 2, 3, 4, 5 ավել սարֆն է՝ Ռեվանդն դրամ անին, լաջվարդն, բեխիսումբուլն, սօֆի մանածն, մահմուդին, մերջանն, քահրիբարն, դրմրզն եւ սոցին նման ապրանք լտրով կու ծախեն: Մուշկն՝ օնցով, բուրդն, բամբակն, բամբակե մանածն եւ մեղրեմոմն դանթարով կու ծախեն:

Վենետիկու ալիշվերիշն Լիգորնու պէս այ:

Ապրիշումի ահվալն այս է՝ դադիմի սովորութիւն է՝ կապած. քնար ապրիշումն լիտրէն 48 դրուշէթ՝ որ է՝ 2 կօռէնթ դուկատ: Թէ թանկ է՝ քնար ապրիշումն՝ դարէն փոքր այ, թէ աժան է՝՝ դարէն շատ է՝: Միւս ապրիշումիցն՝ վախտին գետրայ՝ գահ աւել, գահ փոքր, թանկ ու աժան: Ալիշվերիշի փողն շատն կրուշէթ այ:

Մարդամու հասարակ քաշն փունթ այ, փողն՝ գուլդն, ֆլամշ փունթ, ըսկէ՛լին, գրօտ եւ ըստօ՛յլր: Կայ առատութիւն ամենայն ծախելի եւ գնելի ապրանաց: Այսօր Մարդամ քաղաքն թամամ աշխարհիս միջումն զարմանալի անուն ունի՝ սարաբ իւր զաֆտն, ալիշվերիշն եւ հարստութիւն: Ինքն Մարդամ քաղաքն, որ 52 աստիճան բարձրութիւն ունի՝ սաքի 52 դարաջայ աշխարհիս միջագծէն հեռի է՝ դէպ ի հիւսիս, 1200 թուին Քրիստոսի հիմնեցաւ: 1660 թուին նորոգեցաւ որպէս այսօր կայ եւ իւր դատաստանատունն, որ ըստադիօյս կասեն՝ զարմանալի շինուածով շինեցաւ յամին Քրիստոսի 1648:

Ղեյրազ կաթն, պանիրն, ամէն ինչ դրսէն կուգայ: Մօսկօվի սամթէն՝ մեղր, մեղրեմոմ, ցորեան, զիֆտ, տուն շինելոյ մասալայ՝ տախտակ, լաւ մորթի, կաշի, երկաթ, պղինձ, արճիճ եւ այլ: յ՛նգլթէռու՝ բուրդ, բիր, որ է՝ զարեջուր, դաշքօմուր, կլայեկ եւ այլ: Ի Ֆրանցու՝ աղ, զինի, ձէթ, թուղթ, կտաւ: Հիսպանիու՝ ա՝ զինի, ձէթ, լիմոն, նարինջ, բուրդ, զէթուն, նուռն, թուզ, չամիչ եւ այլ բազում ինչ ապրիշումեղէն: Իտալիու՝ քաթան, բամբակ, բրինձ, ոսկէթել եւ այլ ապրիշումեղէն: Մարու՝ մումիայ, խուրմայ, ռավանդ, խալի եւ այլ թուրքի երկրի դումաշն: յ՛Ալլեմանու երկրէն՝ զինի եւ այլ երկաթեղէն ապրանք: Իզլանդիու՝ քքուրդ, լաւ մորթի, ձկան սապոն: Հաբաշտանու՝ ոսկի եւ այլ ինչ: յ՛Արեւելեան Հնդուստանու անթիւ անգին ապրանք՝ ջավահիր, ձոթ, ապրիշում, բհարալաթի, փայտ, ոսկր, դեղ, ռանգ եւ այլ:

Թուին Քրիստոսի 1699, մարտի ամսոյն ըստ ֆրանկաց՝ 21, ըստ մեզ՝ 11 եւ նիրհան՝ 26, յ՛Ամստրդամ քաղաքումն հրամանաւ աղաներին այս ինչ ապրանք ծախվեցան. սեւ բիբարի փունթն՝ 22 գրօտ, սպիտակ բիբարն՝ 23 եւ 24, մէխաքի փունթն՝ 75 ըստակ, ջօվզին՝ 84 եւ 85, ջօվզի տերեւն՝ 42 եւ 43 ըսկէլին, ձիգ դարչինն՝ 48 եւ 80 ըստակ, կարճ դարչինն՝ 40 եւ 48:

Ջէթեադին վառիլով ծախեն. մին վառիլն՝ 717 մէնգիլ:

Ղանդ շաքարի փունթն՝ 17 գրօտ եւ այլ շաքարի շէնք եւ խառնուածք՝ 12, 22, 15 գրօտ:

Չաֆրանի փունթն՝ 18, 17, 14 եւ 11 գուլդն, զանջաֆիլի մուրաբայ՝ 18 եւ 21 գրօտ, մէխաքի փայտ՝ 15 եւ 16 ըստակ:

Չիգ նշի 100 փունթն՝ 56 եւ 58 գուլդն, Սպանիու նշի 100 փունթն՝ 34 եւ 38 գուլդն, Ֆրանցուն՝ 26 եւ 27, Արաբստանուն՝ 26 եւ 27 գուլդն:

Սպիտակ զանգաֆիլն` 20 եւ 22 գուլդն, դեղին զանգաֆիլի 100 փունթն` 10, 14, եւ 15 գուլդն, ձիգ չամիչն` 10, 13, 14 գուլդն: Միլանու բրինձն` 49 եւ 50 սկելին 100 փունթն, թուզն` 11 գուլդն, մեղրն Ֆրանցու` 100 փունթն` 14, 15 եւ 18 գուլդն, մեղրեմոմի 100 փունթն` 81, 82 եւ 83 գուլդն, ծաղիկն` 49 ըսկելին, շիբի 100 փունթն` 30 եւ 31 ըսկելին:

Լեղակի փունթն 38, 40, 44, 50 եւ 80 ստակ: Սեւալուդի 100 փունթն 80 եւ 85 ըստակ:

Գխտորի 100 փունթն` 33 եւ 35 գուլդն, եւս` 30 եւ 22:

Մորթիք այլ եւ այլ երկրի ծախեցան 4 ըստակէն մինչեւ 12 ըստակ:

Բաբաթ բաբաթ կաշի ծախեցան` 10 ըստակէն չորի 40 ըստակ:

Դառն նշի 100 փունթն` 38 գուլդի, քաղցր փայտի 100 փունթն` 28 եւ 42 գուլդն, փանգահրի փունթն` 25 եւ 60 ըստակ, չօկու լաթի փունթն` 15 ըստակ, հիլի փունթն` 43 եւ 45 ըստակ, բօրաքի փունթն` 5 եւ 6 գուլդն, քաֆուրին` 25 եւ 24 ըստակ, դահվին` 24 ըստակ, սաղըզին` 23 եւ 26 ըստակ:

Ըռավանդին` 11 եւ 14 գուլդն, մշկի օնցէն` 10 եւ 12 գուլդն: Ծեծած մարգարիտի օնցէն` 8, 10 եւ 11 գուլդն, քաթանի 100 փունթն` 65 գուլդն, կանաքի 100 փունթն` քսան մնէն չորի 33 գուլդի:

Երկաթի հարիւր փունթն` 6, 5 եւ 8 գուլդն, պղնձի 100 փունթն` 60 գուլդէն մինչեւ 68 գուլդի, դեղնապղինձն` 51 գուլդն, պղնձի տերեւն` 74, պղնձէ մաֆտուլի 100 փունթն` 67 գուլդի: Ինգլիզու կլայեկի 100 փունթն` 46 գուլդի կէս, արճըճին 100 փունթն` 23 ըսկելին, թանիքայի 100 փունթն` 32 եւ 34 գուլդն:

Հնդուստանու շօրայի 100 փունթն` 20 գուլդն բանքօյի, փոշի եղած քքուրդի 100 փունթն` 16 գուլդի, բարութին` 24 եւ 25 գուլդն, տերեւ թամբաքուի փունթն` վեցէն չորի 10 ըստակ, որիշ թթունի 100 փունթն` 9 գուլդէն չորի 32:

Իտալիու ապրիշումին եւ քնար ապրիշումին 33 ռուբաթ այ ամսէն: Իտալիու ապրիշումից ծախեցան` բաբաթ ապրիշումի գեօրայ` յիսունէն չորի 108 ըսկելին մին փունթն: Շարբաֆին` 58 եւ 60 ըսկելին, քնարն` 28, 30, 42 եւ 44 ըսկելին:

Հնդուստանու կօմպայնուց ապրիշումն բանքօյի կօնթանտ փողովն ծախեցան 26 ըսկալինէն չորի 46: Ղբրուզու մին փունթ բամբակն` 26 գրօտ, Իզմիրու բամբակն` 16 եւ 18 գրօտ, որիշ երկրի բամբակն` 24, 26 եւ 34 գրօտ:

Հնդուստանու բամբակէ մանածի փունթն` 19 ըստակէն չորի 105 ըստակ: Հալպու մանածն` 10 ըստակ, Իզմիրունն` 10, 15:

Սպանիու բրդին 21 ռուբաթ` ամսէն փողն բանքօյի: Բաբաթ բաբաթ բրդի գօրայ` բաբաթ բաբաթ գինն է'. մին փունթն 22 ըստակէն չորի 56 ըստակ: Գառան բրդին 21 ռուբաթ ամսէն` փողն բանքօյի: Մին 100 փունթ գառան բուրդն` 74 գուլդէն չորի 150 գուլդի: Կայ այլ բաբաթ բուրդ` ամսէն 15 ռուբաթ` բանքօյի փող: Մին 100 փունթն` 38 գուլդէն չորի 69 գուլդի: Գառան բուրդ` մին փունթն 14 ըստակէն չորի 25: Դա'րձեալ` այլ բաբաթ բուրդ` կօնթանտ փողով. մին 100 փունթն` 56 գուլդէն չորի 70:

Թալիսի 100 փունթն` 10 գուլդեն չուրի 20 այ:
Ցորենոյ մին լաստն` 220 դովտգուլդեն չուրի 320, գարւոյ մին լաստն` 105
դովտգուլդեն չուրի 142:

Մին լաստն Մարդամ 27 մուդ է', մին մուդն` 4 ըսկէպլս, երեք ըսկէպլսն մին ջուալ է':

Միգուրաթն այսպէս էր:

Իզմիր, Ըստամպոլ, Ջանթայ եւ Վենետիկ գնալն եւ գալն 7 եւ 8 էր:
Մարչիլիայ, Ջէնուայ, Լիվոնո գնալն եւ գալն` 6: Կադիս եւ Սիվիլիայ գնալն եւ
գալն` 3 կէս: Լոնդրայ գնալն եւ գալն` 2, նոյնպէս եւ Համբորգ:

Կամբին այսպէս էր:

Ի Ֆրանկֆորտ` 83 գրօտ:
Վենետիկ ալ ուզօ 2 ամիս, 93 գրօտ:
Լիվոնո` 98 գրօտ, նոյնպէս եւ Ջէնուայ:
Փարէզ` ալ ուզօ` 60 օր, 80 գրօտ: Լոնդրայ` 2 ամիս, ալ ուզօ, 34 ըսկէլին:
Կադիս եւ Սիվիլիայ` 127 գրօտ կէտ: Լիզբօն` 50 գրօտ: Անվէրս` ա'վի'ստա,
հարիւրին 3 կարտ զարար: Համբորգ` 33 ըստակ: Տանձկայ` 40 օր վադայ` 251
գրօտ:

Սարֆն էր.

Բանքօյի փողին` հարիւրին 5 կէս.
Մարչիլին` հարիւրին` 2:
Դուկատին` հարիւրին` 7:

Այսքան գրածս վերոյ եղած թարիղումն Մարդամու բազրկանի անցքն է:

Ի Ֆրանկստան երեք գլխաւոր լեզու կու խօսին` լաթինի, թէւտօնի կամ դօջի եւ
ըսկլաւօնի: Լաթինի լեզուէն փեյդա ելաւ Ֆրանցիզի, Իտալիանի, Սպանիօլի եւ
Փորթուգէզի լեզուն:

Դօջի լեզուէն յառաջ եկաւ Ալլեմանի, Ինգլիզի, Ֆիամենզի, Դանիմարքէզի, Շուէթի եւ
Նօրվէջի լեզուն: Ըսկլավօնի լեզուէն ծնաւ Բօշնաղի, Ռուսի, Լէիի եւ Բօհէմի լեզուն:

Կարլօ Քուինթօ, որ թուին Քրիստոսի 1519 վարեաց կայսերական իշխանութիւն,
կասէր մեծամեծացն. Ես կամէի, որ գիտուն մարդն իւր բարեկամին հետ ֆրանցիզի
խօսի, իւր ձիուն հետ` Ալլեմանի, իւր խաթունին հետ` Իտալիանի, Աստուծոյ հետ`
Սպանիօլի, դուշերի եւ թռչնոց հետ` Ինգլիզի լեզուաւ: Ազգն ֆրանցիզաց
քաղաքավարու թուականութեամբ է' թավազաջի, ալլեմանն` բարեկամ, իտալիանն`
ռաշիդ, սպանիօլն` փքալի, ինգլիզն` հպարտ:

Զգեստուք՝ փրանցիզն է՝ փոփոխական, ալեմանն՝ հետեւող, իտալիանն՝ խեղճ, սպանիոլն՝ փառամոլ, ինգլիզն՝ պսպղուն:

Կերակրով փրանցիզն է՝ նագուք, ալեմանն՝ խմող, իտալիանն՝ զգաստ, սպանիոլն՝ փոքրակեր, ինգլիզն՝ շոայլ:

Խորհրդով եւ մասլահաթով ֆրանցիզն է՝ հապճեպ եւ վռագ, ալլեմանն՝ ծանր, իտալիանն՝ բարակ, սպանիոլն՝ զգոյշ, ինգլիզն՝ վստահ: Ալեմանն է՝ արջ, ֆրանցիզն՝ արծիւ, իտալիանն՝ աղուես, սպանիոլն՝ փիլ, ինգլիզն՝ առիւծ:

Եւրօպայ, որ է՝ Ֆրանկստան՝ յարեւմտեան կողմանէ ցամաք հողումն ունի Սպանիայ, Փորթուգալն եւ Փրանցայ: Հարաւոյ կողմանէ ունի Հօլլանդայ, Ֆիանդրայ, Սուեցիայ, որ ԸՐ(°°)գվիցերի երկիրն է՝, Սաւօյեայ, Իտալիայ եւ Ալլեմանեայ: Ի հիւսիսոյ՝ ունի Դանիմարքն Եւրօպէջն, Շուեթն, Լէին եւ Մօսկօվն: յԱրեւելեան կողմանէ ունի Ըստամպօլ, Բուղդան, Տրանսիլվանիայ, Վալաքիայ, Ղրիմի երկիրն եւ Մաջան: Ովկիանոս ծովումն Ֆրանկստան ունի զայսքան գլխաւոր կղզիս. Ինգլթեռայ, Ըսկօտլանդ, Իռլանդ, Օրկանդն եւ Հէբուդն: Միջերկրեայ ծովումն ունի՝ Մայիօրկայ, Կօրսիկայ, Սարդինիայ, Սիչիլիայ եւ Գրիդ կղզիսն: Բալթիկ կամ Տանձկու ծովումն ունի Զէլլանդ, Գօթլանդ, Օյլանդ, Օյսլ, Դադ եւ Ռուդ: Մին կայսր կայ, որ Բէչումն կու նստի, 7 թագաւորք կան:

Թագաւորն Ֆրանցու՝ ի Փարէզ, Սպանիու՝ ի Մադրիդ, Ինգլթեռու՝ ի Լօնդրա, Լէինն՝ ի Կրակօվ կամ ի Վարշաւն, Փորթուգալին՝ ի Լիզբօն, Դանիմարքին՝ ի Կօպնհագ, Շուեթին՝ ի Ըստօքօլմ:

Աշխարհիս վերայ 4 գլխաւոր կրօն կայ. քրիստոնէայ, Մահմէդի, հեթանոս եւ հրէայ: Քրիստոնէից աղանդն է՝ 17:

Հեթանոսաց՝ 8, կրակապաշտ, բրաման, յուկաօ, լավգու, ամիդա, լամաս, արեւապաշտ, դեւապաշտ:

Հրէից՝ 2 գլխաւոր աղանդ, ճշմարիտ Հրէայ՝ եւ Սամարիթան:

Եղբա՛յր վաճառական, յայս գրքումս ինչ որ գրեցաւ վասն քաշից, դրամից եւ դիմաթի՝ ժամանակաւ կու փոխվի՝ կամ կավելանայ, կամ կու պակասի: Զարա ալիշվերիշի բանն աստուածադիր կանոն չէ, որ անփոփոխ լինի, բայց փոփոխական է՝, եւ մարդադիր կանոն, եւ ժամանակաւոր: Յայտնապէս միշտ՝ եւ հանապազ կու տեսնունք քաշից, դրամից եւ ապրանաց դիմաթի փոփոխումն, ինչպէս ապրիշումին, մանածին, բրդին, դրմզին եւ այլ ապրանաց. էս պատճառէս՝ թէ ժամանակաւ մեր գրածին դարշու տեսնիք, չգարմանաք, եւ ոչ վատ ասէք մեզ՝ սաբաք փոփոխումն. ինչոր մեք գրեցինք՝ ժամանակու ճշմարիտ էր եւ ժամանակաւ բազի բաներ կու փոխվի, ամա մեր գրածն բոլորովիմք սուտ չէ դառնալու: Ողջ լե՛ր եւ լե՛ր բանասէր:

Աֆրիկու ցամաքն ունի Մսրայ երկիրն, ուստի բրինձ, շաքար, խուրմայ, քաթան, դահվա, խինա, ոսպ, ունտ եւ այլ բարիք կու գան: Արաբստան, ուստի նուշ, թուզ, զէթուն, չամիչ, վուշ, լիմոն, նարինջ, խուրմայ, սպիտակ մեղր, շաքար եւ այլ բարիք, ինչպէս, ոսկի, արծաթ, պղինձ, որ ի Ֆէս, եւ ի Մառօք գտանին: Նուբիայ, որ ունի ոսկի, մուշկ, սանդալ աբանոս եւ այլ ինչ: Գինէա, ուր առատութիւն շաքարի, բրնձի,

նսկւոյ եւ այլ բարեաց: Հարաշատան, որոյ մասունքն են Լօանգ, Կոնգ, Անգօլա, Մօնօմօնօպա, Մօնօմուգ, Քաֆրստան, Ջանգէբար, Այեան եւ այլ:

Հասարակօրէն Հարաշատան ունի առատութիւն զանջաֆիլի, շաքարի, մեղրի, քաթանի, ոսկւոյ, արծաթի, պղինձի, արճըճի, կլայեկի, երկաթի, քքուրդի եւ այլ բազում բժշկական սերմն, խոտ, արմատ, սպիտակ եւ կարմիր աղ, անթիմոն եւ այլ շատ բարիք:

Հարաշի թագաւորին Նադուշ ասեն. ինքն թագաւորն է՝ քրիստոնէայ: 6000 չադիր ունի, իւր թիկնապահ զինուորքն են 12 հազար, իւր դիվանն 120 աղայ ունի, իւր ձիաւոր զինուորքն են՝ 40 հազար, հետեւակ զինուորքն՝ 60 հազար:

Լօվանգ կռապաշտ է՝:

Կօնգ առատ ամենայն սերմամբք, պտղովք եւ տնկօք՝ ունի թամար հինդի, շաքար, ջօվզինդի, պղինձ, երկաթ, արծաթ, լաւ մարմառ, յասպիս քար եւ այլ պատուական ջավահիր, զանազան եւ զարմանալի գազանք: Են կէսակէս Քրիստոնէայք: Նոյնպէս եւ Անգօլա, որ եւ Դօնգ սսի:

Քաֆրստանու մարդն է՝ դժնէայ եւ մարդակեր, երկիրն գազանաբնակ:

Մօնօմօթապա կամ Բէնօմօթապա է՝ բարեխառն երկիր փոքր ինչ՝ առատ արօտիւ, ցորենով, բուսով, պտղով, եղեգնաշաքարով եւ այլ զանազան մրգօք: Ունի պատուական մադան ոսկւոյ եւ այլ: Իւրեանց լեզուաւ Աստուծոյ՝ ասեն Ատունօ, հաւատով՝ շատն կռապաշտ է՝:

Մօնօյմուգ փոքր քրիստոնէայ ունի փօրթուգէզի ազգէն՝ վայելուչ, պտղաբեր եւ շատամեղր, ոսկի, արծաթ պղինձ եւ այլ, զանազան թռչուն եւ գազան՝ ընտանի եւ վայրի:

Ջանգէբար է՝ առատ ոսկւով եւ ֆլի կեռիք շատ: Բնակօղքն են Սէյիդի, որ է մահօմէդական: Կան եւս փոքր քրիստոնէայք յազգէն փօրթուգալից, որք ունին բերդս եւ շէնս ոչ սակաւս:

Գ

Յաղագս մղոնաչափութեան.

Չափ մղոնաց կամ մլից Եւրօպայու, Ալլեմանու երկրին.

Մարդամու մինչեւ ի Ֆրանկֆօրտ.

1. Ուտրէխտ 8 միլ:
2. Արնըմ 10:
3. Նիմվէգ 3:
4. Կլէֆ 3 կէս:
5. Վէ՛զլ 8:
6. Կօլօնիա 16:
7. Բօն 5:
8. Անդրնախ 8:
9. Կօբլէնց 3:

- 10. Բախարախ 9:
- 11. Բինգն 3:
- 12. Ինգլիեյմ 3:
- 13. Մէնց 3:
- 14 ֆրանկֆորտ 7:
- Լինի 89 միլ կէս:

Մարդամու ի Լոնդրա.

- Հարլըմ 3 միլ
- Լէդն 4:
- Դէլֆտ 3:
- Մասլանդշլու 2:
- Ի Բրիլու
- Յետոյ փաքէտ բօտովն գնայ Գրաֆսանդ:
- Էնդից ի Լոնդրայ:

Մարդամու ի Համբօրգ.

- Նարդ 3 միլ:
- Դէվնտր 12:
- Գօր 2 կէս:
- Դէլդն 1:
- Բէնթմ 3:
- Ռէնրն 2 կէս:
- Օգնաբրուգ 2:
- Մինդն 4 կէս:
- Համբօրգ 12:
- Լինի Մարդամու մինչեւ ի Համբօրգ 42 միլ կէս:
- Համբօրգու մինչեւ ի Նուրընբերգ 69 միլ:

Նուրընբերգու մինչեւ ի Ռէգընսբուրգ 12 միլ:
Ռէգընսբուրգու ջրով գնայ մինչեւ իմփերաստօրի թախսն, որ է՝ Վենայ կամ Բէչն:
Ամէն մլի մարդագլուխ՝ մին կրօյցր նավլուդ: 120 կրօյցր մին մարչիլ է՝

Վենու մինչեւ Պրէսբուրգ՝ 10 միլ, մինչեւ Սալբուրգ՝ 34: Աստի մինչեւ Ինսպրուք՝ 18:

Սալբուրգու մինչեւ ի Մոնիք՝ 17 կէս:
Մոնիքու մինչեւ Ավսբուրգ՝ 8: Աստի չուրի Ըստրասբուրգ՝ 38: Աստի Նուրընբերգ՝ 34: Համբօրգու չուրի Լուրէկ՝ 7, Բրէսլավ՝ 73, Կօլմնհագ՝ 50, Ըստօբօլմ՝ 60, չուրի Վէնէտիկն՝ 65 միլ կէս, Փարէգ՝ 115, Կօլօնէայ՝ 38: Կօլօնիու ի Բրուսլ՝ 47, Տրանկֆօրտու մինչեւ Ըստրագբուրգ՝ 27, Ավսբուրգու մինչեւ Բագիլ՝ 37 կէս, Բագիլու մինչեւ Ջէնէվրա՝ 72 մին կարտ, Փրագու մինչեւ Բրէսլավ 30 միլ:

Ֆրանցու երկրին.

Ըստրազբուրգու ի Դիժօն` 43 միլ: Աստի՛ ի Սանսեր` 46: Աստի ի Պիկտեր` 45:
Աստի՛ ի Թօլօզ` 88: Աստի ի Սօնպելիք` 20: Մարչիլիու մինչեւ Ավինիօն` 31: Աստի՛
ի Վալէնցա` 23: Ջէնէվրու ի Լիօն` 21: Աստի՛ յՕրլիան` 64: Աստի՛ ի Փարէզ` 34:
Աստի՛ ի Տուր` 68: Աստի՛ ի Նանթ` 35: Դիպու ի Փարէզ` 64, աստի՛ ի Ռօվան` 22:

Սպանիու երկրին.

Բարչելօնու ի Սարագօզ` 52, Վալէնցու ի Թօլէդ` 56, Վալէնցու ի Սիվիլիայ` 103,
Գրանադու ի Կորդօվայ` 22, Մուրցիու ի Գրանադայ` 47, Սիվիլիու ի Մալագա` 31,
ի Լիգրօն` 63 կէս, ի Թօլէդ` 59: Սարագօզու ի Բիլբավ` 55, ի Սէգօվիայ` 66, ի
Սալամանկայ` 73: Վալլադօլիդու ի Թօլէդ` 53, ի Մադրիդ` 37 կէս, Մադրիդու ի
Թօլէդ` 14:

Իտալիու երկրին.

Թուրինու ի Հոմ` 377 միլ: Նիսու ի Ջէնուայ` 136, Ջէնվու ի Լուկայ` 94: Լուկու ի
Ֆլօրէնցայ` 40, ի Սիէնայ` 56: Ջէնվու ի Միլան` 86, ի Վէնէտիկ` 198: Միլանու ի
Սանթօնայ` 101, ի Փէնարայ` 50: Փէնարու ի Ռավէննա` 54: Միլանու ի Տրէնտ`
122: Վէնէտիկու ի Տրէնտ` 94, ի Հոմ` 159, յԱնքօնայ` 100: Հոմու ի Նապօլի` 127:
Նապօլու ի Միսինայ` 240:

Ղօնաղ Հոմու ի Լօրէտն եւ յԱնքօնայ.

Հոմու առաջի դօնաղն` 7 միլ: Յետոյ ա՛ Կաստէլ Նուով` 8 միլ, ապա ա՛ Ռիյնան` 8,
Չիվիտա՛ Կաստէլլանա` 9, Ոտրիկոլի Կաստէլլ` 8, էստի մինչեւ Նարնի չիտտա՛` 7
միլ, էստից ի Տէրնի` 7, ա՛ Ըստրէտտուրա` 8, ա՛ Ըսպուլէ՛տ` 8, ի Ֆոլիյն` 12, Ալլէ
Կազէ Նովէ` 7, ի Սէրավալլէ` 7, ի Մուչիա` 5, ի Վալչիմա՛րա` 8, ի Թուլէնթի՛ն` 9, ի
Մաչէրա՛տա` 10, էստեղէս կերթաս ի Լորէթն, որ է՛ Աստուածածնայ տունն: Էստից
չուրի Անքօնայ 15 միլ է՛:

Հոմու ի Սէնայ, Սէնու ի Ֆիօրէնցայ, էստից ի Բօլօյնիա, էստից ի Միլան, էստից ի
Ջէնօվա:

Հոմու առաջին օթեւանն, դոնաղն, կամ մանգիլն դէպ վերոյ գրեալ քաղաքանին է՛
Հոստէրի՛ա Ըստորթա` 8 միլ, յետոյ ի Բաքան` 7 միլ, էստից ի Սօնտէնօզ` 7,
Ռօնչիլիօնէ` 8, Վիթէրբ` 10, Սօնթէ Փիասկօնէ` 8, Բօլսէնայ` 9, Աքուպէնդէնթէ` 8,
Պօնտէչէնտէնօ` 9, Ռէդիկօֆանօ` 8, Ալլարսկալայ` 8, Ըստաջօ` 8, Տավէրնէ` 8,

Կաշանօ՝ 8, Ֆիօրէնցա՝ 9, Վայլեա՝ 9, Ըսկարպէրիա՝ 8, Ռիֆրէո՝ 7, Պիէտրամալա՝ 8, Լոյեան՝ 8, Պիանորա՝ 8, Բոլոյնիա՝ 8, Սամոնցա՝ 10, Սոդէնա՝ 10, Սոնպորտ՝ 8, Սան Մարտին՝ 7, Ալլա Կոնկորդիա՝ 8, Սան Բենէդէտօ՝ 8, Սանթոնա՝ 9, Կաստելլաչօ՝ 7, Մարկարիա՝ 8, Սան Ջակոմոն՝ 9, Պիցիքիտոն՝ 8, Չորլէսկ՝ 10, Լոդէ՝ 10, Մարիյնան՝ 10, Միլան՝ 10, Բինասկօ՝ 10, Պավիա՝ 10, Բաստիա՝ 8, Վոզէրա՝ 8, Թորթոնա՝ 10, Բոտտոլա՝ 8, Աքու՝ 8, Ի՛զօլա՝ 10, Բորգօ՝ 4, Պոնտէ Դէ՛չիսօ՝ 8, Ջէնուա՝ 7, ի Հոմոնո չուրի Ջէնվա վերոգրեալ ճանապարհան է՝ 444 միլ:

Ղօնաղ Հոմոնո ի Վէնէտիկ.

Հոմոնո մինչեւ առաջին դոնադն՝ 7 միլ, Կաստել Նուովօ՝ 8, Ռիյնիանօ՝ 8, Չի՛վիտա Կաստելլանա՝ 9, Օտրիկօլի՝ 8, Նարնի՝ 7, Տէրնի՝ 7, Ըստրետտուրա՝ 8, Պրոտ՝ 7, Սանթ Օրացիօ՝ 9, Պոնտէչէնտէ՛զիսօ՝ 8, Նոչէ՛րա՝ 7, Գուալդ՝ 7, Սիջիլլո՝ 7, Ըսքէջա՝ 8, Կանցիան՝ 8, Աքուալայնա՝ 8, Ուրբի՛ն՝ 8, Ֆոյլիա՝ 8, Սոնտէփօրէ՝ 8, Կորիանօ՝ 8, Ռի՛մինի՝ 8, Բելլայէրէ՝ 10, Չէզէնա՛տիկօ՝ 5, Սա՛վիօ՝ 10, Ռավէ՛ննա՝ 10, Պրիմա՛րօ՝ 25, Մայնավա՛կկա՝ 9, Վոլանի՝ 9, Գորօ՝ 18, Ֆօրնաչէ՝ 18, Քիօցա՝ 25, Քիոցու բարքայով կու մոնուս յամենավայելուչ քաղաքն Վէնէտիկ:

Ղօնաղ Հոմալոնո՛ ի Նապօլի, Էնդից ի Միսինա ուղիղ ճանապարհաւ:

Հոմոնո ի Տոռէ դի Մէձավիա՝ 6, Մարին՝ 6, Վելլէտրի՝ 6, Չիստէրնա՝ 6, Սէրմոնէ՛տա՝ 6, Կազէ Նուովէ՝ 8, Բադիա՝ 8, Տէռաչինա՝ 9, Ֆոնդի՝ 10, Սոլա՝ 10, Գարիլլիանօ՝ 6: Էստեղէս բարքայով 1 ջուր անց կենաս, յետոյ մինչեւ Սէսա՝ 8, Տոռէ Փրանկոլիսէ՝ 8, Կա՛պուա՝ 8, Վէրսա՝ 8, Նապոլի՝ 8, Տոռէ դէլ Գրէկօ՝ 6, Բարբաձոնա՝ 7, Սալէրն՝ 9, Տավէրնա Պինթա՝ 10, Ռէվոլէ՝ 8, Դուկէսա՝ 9, Կոլէտտա՝ 10, Սալա՝ 9, Կազալ Նով՝ 9, Ռովեր Նէգր՝ 7, Պիրիա Դալավչիա՝ 12, Կաստելուչօ՝ 6, Վալլէ Սան Մարտին՝ 6, Կաստրովիլլա՝ 9, Էսար՝ 7, Ռէջինա՝ 10, Կոսէնցա՝ 12, Կապրոսէդ՝ 7, Մարտորանա՝ 9, Սան Բրասոլ՝ 6, Աքուա դէլլա Ֆիկա՝ 7, Մոնտէլլոն՝ 9, Սան Պետր՝ 8, Ռոզա՝ 7, Սանթ Աննա՝ 9, Փոնէզ՝ 7, Ֆիումարա դէ Մոռի՝ 10, Մէսինա՝ 12: Միլանոն ի Վէնէտիկ 162 միլ է: Այսքան վասն մղոնաչափութեան:

Գիտեա՛. Ալլեմանի երկրի մին միլն 4000 քայլ է՛, Փրանցու երկրին՝ 2500, հիսպանիացոցն՝ 4000, Իտալիանու երկրի միլն 1000 քայլ է՛:

Կարճառօտ պատմութիւն ռաղամի դոնէրին:

Հիմն եւ այբուրեն բոլոր ռաղամին է՛ չորս տեսակ եւ 4 դուռն համարողական արհեստին, այսինքն՝ բարդելն, դուրս հանելն, բազմացնելն եւ բաժանելն: Էստից աւելի էլ դուռն չկայ՝ թէ՛ սաղ թվի եւ թէ՛ կտոր թվի դուռն լինի: Ինչպէս հայոց

բովանդակ գրեանքն 38 այբուբենի գրովն հասիլ էլան եւ օրըստօրէ կու գրվին, այնպէս որքան հասք, ռաղամ եւ համարելոյ բան կայ աշխարհիս վերայ, ամէնն վերոյ գրեալ չորս դոներովն կու շինվի՝ թէ՛ վաճառականութեան ռաղամն, թէ՛ զինուորութեան եւ թէ՛ աստեղաբաշխութեան:

Բարդելն, որեւ ջամանել կասեն, լինի, երբ շատ համարք ՚ի մին տեղ հաւաքես: Քեզ օրինակ. Պօղոսին պարտք տվի 3425 դիան, Պետրոսին՝ 5243, Մարկոսին՝ 4352 դիան, որոյ ջամն լինի 13020՝ այսպէս եւ այսու կերպիւ.

3425
5243
4352
13020

Դուրս հանելն կամ դուս ձգելն է՛, երբ փոքր համարքն մին մեծ համարքէ կու հանես: Ինչպէս, ասենք թէ Պօղոսն, որ 8465 դիան ինձ տալացու էր, տվեց էսօր 3224 դիան: Տեսնինք մնացած բաղին քանի՛ այ՝ որ է՛ 5241 դիան: Այսպէս.

8465
3224
5241

Բազմացնելն, որ եւ գռեհկօրէն ռաղամ անել ասի, է՛ երբ մին փոքր համարքով մին որիչ մեծ համարք կու շատացնենք: Քեզ օրինակ. ես ունիմ 8642 փաստավ չուխայ, ամէն փաստավ՝ 62 գազ, տե՛ս թէ 8642 փաստավն ողջ քանի՛ գազ է՝ եւ լինին 535804 գազ:

Բազմացնելի 8642

Բազմացնող 62

17284
51852

Բազմացուցած 535804

Բաժանելն, որ գռեհկօրէն կտրատել ասի, է՛, երբ մին փոքր թուով մին որիչ մեծ համարք բաժին բաժին կանենք: Ինչպէս ասենք թէ մին հայր 96 սանդուղ արծաթ ունի եւ 6 զաւակ: Կուզէ 96 սանդուղ արծաթն 6 զաւակին բարաբար բաժին անել: Տե՛ս, թէ ամէն զաւակի քանի՛ սանդուղ արծաթ բաժին կնկնի՝ որ է՛ ամէն մնին 16 սանդուղ արծաթ բաժին: Այսպէս.

3

Բաժանելի *6 16 բաժանած

Բաժանող *6

Այս չորս բարաթէս ո՛չ աւելի եւ ո՛չ պակաս ռաղամի դուռն կայ թէ՛ սաղ եւ թէ՛ կիսատ թվին:

Ամէն թուրլու ռաղամ 3 կշեռք, միզան եւ փորձ ունի՝ մինն է՛ 9, 9 դուրս ձգելով, միւսն՝ 7, 7, երրորդն է՛ անսխալ եւ քանց այլ 2 որիչ փորձն ըստոյզ այսպէս:

Ջամ անելոյ կամ բարդելոյ կշեռքն է' դուրս ձգելն:
Դուրս ձգելոյ փորձն է' ջամ անելն: Բազմացնելոյ փորձն է' բաժանելն: Եւ բաժանելոյ միզանն է' բազմացնելն: Ահա' քեզ օրինակ.

Միզան ջամ անելոյն է դուս ձգելն.

89764
74532 - Բարդելիք
164296 - Բարդած
74532 - Փորձ
89764 - Փորձած

Միզան դուս ձգելոյն է ջամ անելն.

88543
32133 - Դուս ձգել
56410 - Մնացածն
32133 - Փորձ
88543 - Փորձած

Միզան բազմացնելոյն է բաժանելն

29 Բազմացնելի: 1
2 Բազմացնող: *8
58 Բազմացուցած *2 Փորձ
29 Փորձած

Միզան բաժանելոյն է բազմացնելն

3.
*6 Բաժանելի
*6 Բաժանող
16 Բաժանած
6 Փորձ
36 Փորձած
Այս քան կարճառօտակի' առ այս այժմոյս բաւեսցի:

Յաղագս Երեքի կանոնին:

Երեքի կանոնն է' անսխալելի.
բանասիրաց յոյժ ցանկալի.
արհեստաւորաց է' պիտանի.
Էւ ամենայն գովութեանց արժանի.
զի երեքկողի առասան է' անխզելի:
Այս երեքի կանոնաւս ամէն ռաղամջի կարէ 3 գիտացած թվով մին որիշ չըզգիտացած

Թիւ գտանել, կամ 3 ծանօթ համարքով մին որիշ անծանօթ համարք գտանել: Ինչպէս որ ասենք թէ՛ 3 ամսումն 20 արասի քիրայ լինի, 9 ամսումն քանի՞ արասի քիրայ կերթայ:

Պատասխանի՛ 60 արասի:

Եւս՝ 4 գազ կտան, որ 9 արասի ծախվի. տէ՛ս 16 գազն քանո՞վ լինի:

Պատասխանի՛ 36 արասի:

Էս յետին օրինակի առաջին համարն է՝ 4 գազ կտան, երկրորդ թիւն՝ 9 արասին, երրորդ թիւն՝ 16 գազ կտան եւ չորրորդ՝ չրգիտացած թիւն է՛ 36 արասին:

Ուստի լաւ իմացի՛ր, որ առաջին եւ երրորդ համարքն մին բաբաթ իքմին այ, սաքի՛ գազ կամ այլինչ: Երկրորդն եւ չորրորդ չրգիտացած թիւն մին որիշ իքմին այ, սաքի՛ արասի կամ այլինչ: Այս երեքի կանոնս միշտ այս կարգ թվոց կու պահէ:

Բայց զգուշանալ պարտիմք վասն գրելոյ ըստ կարգին այսպիսի համար եւ թիւ:

Զէ՛րա էս 3 թվոցս մինն մենակ հարցմունք ունի, եւ այս հարցանօղ թիվն համիշա պիտի երրորդ տեղումն դնել եւ գրել:

Առաջին տեղումն գրէ այն թիվն, որ երրորդ թիվն հետ մին բաբաթ իքմին այ: Կու մնայ երկրորդ թիվն, որ միջին տեղումն պիտի գրես եւ չորրորդ չրգիտացած համարքին հետ մին բաբաթ իքմին այ:

Սորա գործածելն այսպէս է:

Պիտի բազմացնենք մին զմնով երրորդ եւ երկրորդ թիվն, յետոյ բազմացուցածն՝ առաջին թիվն բաժանենք, եւ թիվն, որ ի բաժանելէն յառաջ կու գայ՝ չորրորդ չրգիտացած եւ ուզած թիւն այ:

Որիշ բաբաթ: Առաջին համարքին հետ բաժանէ՛ երրորդ համարքն, յետոյ դուրս եկած համարքն երկրորդ համարքին հետ բազմացո՛ւ: Բազմացուցած համարքն՝ չորրորդ չրգիտացած եւ քոյ խնդրած համարքն այ:

Այլ բաբաթ: Առաջին համարքով երկրորդն բաժանենք: Դուրս եկած եւ բաժանած համարքան երրորդ համարքն բազմացնենք, եւ ունինք մեր որոնած եւ չորրորդ՝ չրգիտացած համարքն:

Առաջին համարքն միշտ եւ հանապազ երրորդին հետ մին անուն պիտի ունենայ, երկրորդն՝ չորրորդ՝ չրգիտացածին հետ:

Թէ առաջին համարքն թուման է՝ երրորդն եւս թուման պիտի եւ ոչ արասի կամ շահի, թէ գազ է՛ կամ այլինչ, որ լինի առաջին համարքն, նոյնպէս պարտ է՛ լինիլ եւ երրորդ համարքն: Սապէս եւս՝ երկրորդ համարքն եւ չորրորդ՝ չրգիտացածն մէկ կերպ անուն պիտի ունենան:

Քեզ Օրինակ:

1 2 3 4
թուման գազ թուման գազ

13 7 39 21
39
1
**3
**3
1

1 2 3 4
աբասի դիտր աբասի դիտր
23 48 ** 144
3 ** (3
144

Ֆիօրին դրհամ ֆիօրին դրհամ
22 ** 106 318
** (3 3
318

Ֆարդ Երեքի կանոնին:

Այս Երեքի կանոնում թէ առաջին համարքն մեծ է շատ է', քանց երրորդն` լինի եւս մեծ երկրորդն, քանց չորրորդն, կամ թէ` երբ առաջին համարքն, քանց երրորդն փոքր է` երկրորդն եւս է' փոքր, քանց չորրորդ համարքն:

Ամա շատ անգամ կու հանդիպի, որ քանի շատ մեծ այ առաջին համարքն, քանց երրորդն` այնքան փոքր թիվ այ երկրորդն, քանց չորրորդ տեղի համարքն. եւ ասի Շրջած կանոն: Այսպիսի շրջած կանոն երբ հանդիպի` առաջին եւ երկրորդ համարքն մին զմնով բազմացո՛ւ եւ բազմացուցածն երրորդ թվովն բաժանեա՛: Քեզ օրինակ. Տոանգուլն իւր համար կարեց 1 շոր` 9 գազ չուխայով, որ 3 թիգ լայնութիւն ունէր. ամա` Ֆալջուն քանի՞ գազ մին շոր կու դառնայ էն չուխիցն, որ 2 թիգ լայնութիւն ունի:

Պատասխանի` 13 գազ եւ կէս:

3 թիգ լայն. 9 գազ. 2 թիգ լայն:

9 27. 1 (13 գազ եւ կէս:

**

*2

Շատ անգամ էս կանոնում քանց 3 թիւն` աւելի համարք էլ կլնի, որ ժամանակ` ֆայդա կամ զարար նշանց կու տայ: Այս պատճառէս ասի` Երեքի կանոն բարդած կամ խառնած: Ամա միշտ 3 թիվն գլխաւորք են եւ յայտնիք:

Երբ այսպիսի բարդած երեքի կանոն ռաստ գայ՝ պիտի կա՛մ 2 հետ երեքի կանոնն քանացնել, կա՛մ 3 անգամ, եւ կա՛մ՝ ամենայն թիվ իւր կպած թվոյն հետ բազմացո՛ւ, որ մնան 3 գլխաւոր համարքն՝ որպէս պարզ Երեքի կանոնն է՛:

Այլեւայլ օրինակ Երեքի կանոնին:

ա Ութ մարդ մին տեղ փսունդաշ են. մին մարդն ամսէն 1200 դիան փսուն պիտի տայ: Գիտացի՛ր՝ չուրի 4 տարի 8 մարդոյ փսունն քանի՞ կլնի: Այս խնդիրքս սապէս կու պարզի: Մին մարդ, որ մին ամսումն 1200 դիան փսուն տայ՝ 8 մարդ մինչեւ 48 ամիս ի՞նչ դադար փսուն կու տայ:

Յառաջ ասա՛. մին մարդն ամսէն 1200 դիան փսունդաշ է՛, ապա 8 մարդն ամսէն քանի՞ դիան պիտի փսուն տայ:

Պատասխանի՛ 9600 դիան:

Յետ սորա ասա՛. մին ամիսն որ 9600 դիան խարջ տայ, 48 ամիսն քանի՞ դիան խարջ կու տայ:

Պատասխանի՛ 460800 դիան:

Կամ թե՛՝ գլխաւոր թիւն իւր կշտէն կպած թվոյն հետ բազմացո՛ւ, որ 3 գլխաւոր թիվ միա՛յն մնան:

Այս վերոյ դրեալ օրինակի գլխաւոր թիվն է՛ մին մարդն, եւ իւր կպած համարքն է՛ մին ամիսն: Երկրորդ գլխահամարն է՛ 1200 դիան, որ իւրնից կպած համար չունի: Երրորդ գլխահամարն է՛ 8 մարդն, եւ իւրնից կպած համարն է՛ 48 ամիսն: Ուրեմն, բազմացո՛ւ առաջին մին մարդն եւ մին ամիսն մին զմնով, նոյնպէս եւ երրորդ տեղի 8 մարդն եւ 48 ամիսն մին զմնով, որ լինին 3 գլխաւոր համարք: Յետոյ արա՛ որպէս հրամայէ քեզ Երեքի կանոնն:

բ Ֆլանն պիտի 200 լիբրա ապրանաց համար՝ չուրի 100 աղաջ ճանապարհ՝ քիբա տայ 800 դիան փող: Ապա Ֆաղիբբեզն քանի՞ պիտի տայ 300 լիբրա ապրանաց համար՝ մինչեւ 400 աղաջ ճանապարհ:

Պատասխանի՛ 4800 դիան փող:

Բազմացո՛ւ յառաջ մին զմնով 200 եւ 100 համարքն, յետոյ 300 եւ 400 համարքն մէկ զմէկով: Ապա՝ Երեքի կանոնաւն ռաղամ արա՛ եւ կու տեսնուս, որ Ֆաղիբբեզին 4800 դիան փող պիտի:

գ Ֆրանկստանու Ֆրանչէսկօ անուն մին բազրկան Հնդստան գնէց 50 հազար լիբրա բիբար՝ 999 հազար դիան: Ամա 3 տեղ գօմրուկ տվէց. առաջին գօմրուկն էր 100 հազար դիան, երկրորդն էր՝ 60 հազար դիան, երրորդն՝ 40 ո (հազար) դիան: Մին տեղ նավլուդ տվէց 20 հազար դիան: Ցամաքում քիբաջուց տվէց 15 հազար դիան: Վերակացուաց խարջվեցաւ 80 հազար դիան: Կուզէ իմանալ, թե 1 լիբրա բիբարն քանի՞ այ նստել իւրն, եւս՝ քանո՞վ ծախէ լիբրա բիբարն, որ 1 լիբրումն 100 դիան ֆայդա անէ:

Յառաջ քուլլի խարջն ջամ արա':

Բիբար 999000 դիան:

1 գոմբուկ 100000 դիան:

2 գոմբուկ 60000 դիան:

3 գոմբուկ 40000 դիան:

Նավլուդ 20000 դիան:

Քիրայի 15000 դիան:

Վերակացուաց 80000 դիան:

Լինի ջամն 1314000 դիան:

Յետոյ ասա', թէ 50 հազար լիբրա բիբարն արժէ 1314000 դիան: Մին լիբրէն քանի՞ դիան կ'աժէ: Եւ կու գտնուս Երեքի կանոնան, որ մին լիբրա բիբարն 122 դիան արժէ: Ուրեմն, որ 100 դիան ֆայդա անես բիբարի 1 լիբրումն՝ մին լիբրէն 222 դիան ծախէ':

Յաղագս վաճառական Ընկերութեան:

Ով որ լաւ իմանայ եւ հասկանայ Երեքի կանոնն, նորա շատ հեշտ այ Ընկերութեան կանոնն բանացնել, զարա' Ընկերութեան թէմէլն Երեքի կանոնն է':

Քեզ Օրինակ: Ասենք թէ՝ 1 քանի մարդիք մին տեղ ընկերանան եւ ամէն մարդ իւր կարողութեան գետրայ մէջ տեղ փող դնէ, եւ էն մէջ տեղ դրած փողովն 1 իքմին ֆայդա կամ զարար անեն ընկերացած մարդիքն:

Յետոյ ընկերքն ուզենան իմանալ, թէ ամէն ընկերի ի՞նչ ֆայդա, կամ ի՞նչ զարար կու հասնի՝ իւր մէջ դրած սարմայի գետրայ:

Պիտի յառաջ ամէն ընկերաց մայէն մին տեղ ջամ անել եւ դնել առաջին տեղումն: Յետոյ իւրեանց մէջ դրած փողի շահն կամ զարարն մին տեղ ջամ անել եւ դնել յերկրորդ եւ մէջտեղումն:

Ապայ ամէնուց մէջ դրած սարմայէն ջոկ ջոկ դնել յետին եւ յերրորդ տեղումն: Յետոյ ասա'. այսչափ ընկերաց մէջ դրած մայէն մին տեղ՝ այսքան շահ կամ զարար արէց: Ապա ֆլանին, որ այսքան փող դրէց մէջտեղ, ո՞րքան ֆայդա կամ զարար կու հասնի:

Այսպէս երեքի կանոնան ընկերաց մէջտեղ դրած փողն ջոկ ջոկ պիտի հարցանելով իմանալ, թէ ի՞նչ շահ կամ ի՞նչ զարար կու հասնի ամէն ջոկ ջոկ դրած սարմայի:

Որքան ընկերք կան՝ այնքան անգամ պիտի երեքի կանոնն բանացնել եւ կրկնել: Մատթէոսն մէջտեղ դրէց 60 թուման, Մարկոսն՝ 100, Ղուկասն՝ 120 եւ Յովաննէսն՝ 200 թուման:

Ջամն է' չորսի սարմային 480 թուման: Այս վերոյգրեալ 480 թումանովս շահեցին 6000 թուման: Տե՛ս թէ ամէն ընկերի՝ իւր մէջ դրած փողի գետրայ, ի՞նչ ֆայդա կամ ի՞նչ ռասադ կու հասնի:

Այս չորս ընկերաց սարմայի ջամն է՝ 480 թուման. այս ջամն դի՛ր յառաջին տեղումն:
Ընկերաց ֆայդի ջամն է՝ 6 հազար թուման. այս ջամն դի՛ր յերկրորդ տեղումն:
Յետոյ ընկերաց ջոկջոկ սարմայէն, որ մէջտեղ դրին՝ ջոկջոկ դի՛ր յերրորդ տեղումն,
այսպէս.

Ջամն մային. Շահն. Ջոկջոկ: Ռասադն
480 6000 60 : Մատ 750
100: Մր 1250
120: Ղո 1500
200: Յօ 2500
Ջամն 480: ջամն 6000

Յառաջ ասա՛. 480 թումանն շահ արեց 6000 թուման: Ապայ Մատթէնսի 60 թումանն
քանի՛ շահ կանէ: Մատթէնսի վացուն թուման մայէն բազմացո՛ւ մէջտեղի դրած 6
հազար թումանին հետ: Յետոյ բազմացուցածն քուլի մայի ջամովն՝ որ է՝ 480
թուման, բաժանէ՛ եւ կտրատէ՛: Կու տեսնուս, որ Մատթէնսին ռասադ կու հասնի
քուլի շահէն 750 թուման: Այսպէս մնացած ընկերտանց մայէն ջոկ ջոկ բազմացո՛ւ
քուլի շահին հետ եւ բաժանեա՛ մէջտեղ դրած քուլի մայի ջամովն, որ կու գտնուս
ամէն ընկերի իւր ռասադն՝ իւր մէջտեղ դրած փողի գետրայ:

Նոյն կերպ՝ եւ նոյն կանոն պիտի բանացնես, երբ ֆայդի տեղ զարար հանդիպի:
Ամմա, երբ ընկերութեան մէջն ժամանակ եւս հանդիպի, թէ բարաբար եւ թէ ավել
պակաս ժամանակ լինի՝ յառաջ պիտի ամէն ընկերի մայէն ջոկ ջոկ իւր ժամանակին
հետ բազմացնել, յետոյ այս ջոկջոկ բազմացուցած համարքն մին տեղ ջամ անել եւ
դնել յառաջին տեղումն: Ապա բովանդակ մայի ֆայդէն դնել մէջտեղն, յետոյ ամէն
ընկերի իւր ժամանակին հետ բազմացուցած մայէն ջոկջոկ դնել յերրորդ տեղն:
Ըսկսի՛ր յետոյ Երեքի կանոնան զերկրորդն եւ զերրորդն բազմացնել, եւ առաջին
համարքովն զբազմացուցածն բաժանել:

Վախճան պսակէ գգործ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Օրհնութիւն, Գոհութիւն եւ Փառաբանութիւն Ամենասուրբ Երրորդութեան, Հօր եւ
Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, որ ետ կարողութիւն տկար բնութեանս՝ ի կատար
հասուցանել զայս փոքրիկ գրքուկս յՄմի Տեառն 1699, Ապրիլի 30 եւ ի Հայոց թիւն
1148, Արեգի 5, իսկ ի Փոքր թիւն 84, Ադամ 11:

Արդ՝ ով որք վայելէ եւ ի գործ-ածէ զայս գրքուկ ի յօգուտ իւր, յիշեսցէ ի ջերմեռանդ
յաղօթս զՊարոն Պետրոսն Ջուղայեցի, զՊապն իւր Սահակն եւ զՄամն
Թլամփաշայն, զՀայրն իւր Խաչատուրն, զՀօրեղբարսն եւ զՀօրաքոյրսն զՍուքիազ,
Ովանէս, Ոսկան, Վարվառեայ եւ Մինափաշայն, զեղբայրն իւր Յարութիւն եւ զքոյրն
Թալիկ, նաեւ ըզգաւակս իւր զԽաչատուրն, Մագդալինէն եւ զԿատարինէն:

Զի ի խնդրոյ եւ ծախիւք իւրով տպեցաւ այս ժողովածու փոքրիկ գրքուկս ձեռամբ
տրուպ Ղուկասու Դպրի Վանանդեցւոյ ի յօգուտ մերազնեայ Բանասէր վաճառական

Եղբարց, որք սիրեն եւ կամին իմանալ զանազան քաշս, դրամս եւ զայլինչ, որ վաճառականութեան հետեւի՝ թէ ի Ֆրանկստան, թէ ի Հնդուստան, թէ յԱջամստան եւ թէ Հռոմաստան:

Ողջ լե՛ր.

Բէյթ

Օ՛մր բարՖ ասթ՝ վա աֆթար թամուզ. ան դաքի մանդ՝ վա խօշա դօռահ հանուզ:
ՎԵՐՁ: